

Programmabegroting 2025

Leeswijzer	3
Algemene inleiding en aanbieding door het college	4
Programma's	5
Programma 1; Bestuur, regio en middelen	6
Programma 2; Sociaal Domein	15
Programma 3; Ruimte en leefomgeving	21
Meerjarenbegroting en algemene dekkingsmiddelen	31
Overzicht kosten van overhead	32
Lasten en baten per thema	33
Regeling beleidsindicatoren	34
Paragrafen	35
1. Lokale heffingen	36
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	41
3. Kapitaalgoederen	50
4. Financiering	54
5. Bedrijfsvoering	60
6. Verbonden partijen	64
7. Grondbeleid	80
Financiële begroting	84

Voor u ligt de Programmabegroting 2025. Uw wensen en ambities zijn opgenomen in deze programmabegroting. Daarmee zijn de koers, doelen en uitvoering van het raadsakkoord, en ons College Uitvoeringsprogramma 1.0 en 2.0 verankerd. Het gaat om doelen die aansluiten bij de door uw raad gestelde ambities en opgaven.

Opbouw begroting

De begroting is als volgt opgebouwd:

- In de **Algemene inleiding en aanbidding door het college**, worden de belangrijkste ontwikkelingen voor het komende jaar toegelicht.
- Onder **Programma's** zijn de beleidsvelden ondergebracht in drie programma's. Per programma zijn aan de hand van thema's, de doelen, inspanningen en middelen weergegeven.
- Onder **Programma's** zijn ook opgenomen: de wettelijk verplichte overzichten voor de algemene dekkingsmiddelen, kosten van overhead, vennootschapsbelasting, onvoorzien en beleidsindicatoren.
- Onder **Paragrafen** zijn de verplichte paragrafen opgenomen die op verschillende onderwerpen, programma overstijgend, inzicht geven in de begroting.
- De **Financiële begroting** bevat het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting, en het meerjarenperspectief.

Ontwikkeling van de begroting

In november 2023 heeft de gemeenteraad bij wijze van uitzondering de Programmabegroting 2024 vastgesteld zonder sluitend meerjarenperspectief. De raad gaf daarbij opdracht aan het college om meteen ná de vaststelling, te werken aan een sluitend meerjarenperspectief. Het college is gestart vanuit van een brede voorbereiding gericht op het in kaart brengen van mogelijke ombuigingen. Er zijn hierbij op voorhand geen onderdelen uitgezonderd. In de uitwerking heeft dit geleid tot voorstellen die zijn gericht op bezuinigingen, keuzes in taken, of het vergroten van inkomsten, die realistisch zijn en feitelijke implementeerbaar. De raadsopdracht is uitgewerkt in de Richtnota 2025, waarbij er naast een sluitende meerjarenraming ook nog ruimte blijft voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Inmiddels is de Richtnota ook vertaald naar deze begroting. Hoewel er tussen Richtnota en opstellen begroting, een aantal onoverkomelijke ontwikkelingen opdoemden, is het nog steeds gelukt een structureel positief resultaat te behouden.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

Met de voorliggende Programmabegroting 2025 presenteert ons college de begroting, gebaseerd op de financiële- en beleidskaders, zoals de raad die in de Richtnota 2025 heeft vastgesteld. Deze Richtnota stond vooral in het kader van de noodzakelijke ombuigingen om tot een sluitend meerjarenbeeld te komen. De Richtnota 2025 was het laatst vastgestelde financiële kader en eigenlijk een momentopname van de begrotingsuitwerking.

Onze gemeente heeft naast de going concern taken van iedere gemeente een stevig programma staan, dat met name is gebaseerd op het Raadsakkoord/College Uitvoeringsprogramma en de ambities uit Focus met Ambitie vanuit de vorige raadsperiode met een stevig pakket aan projecten met name in gebiedsontwikkeling en onderwijshuisvesting. Onze gemeente is er – ondanks de grote financiële uitdagingen van het zogenaamde ravijnjaar en onzekerheden vanuit het Rijk – in geslaagd een begroting te presenteren die meerjarig sluitend is. In het afgelopen jaar is door de organisatie intensief gewerkt aan een pakket van mogelijke ombuigingen dat gericht kan worden ingezet als het uitgangspunt van een sluitend huishoudboekje daarom vraagt. Er is in ons beeld dan ook sprake van een beleidsrijke begroting met name gericht op realisatie van gekozen ambities. Gelet op dat programma zien wij dan ook geen ruimte om nieuwe ambities toe te voegen onder het motto: ‘doen wat afgesproken is’. Uitdaging daarbij is dat ambities die leiden tot investeringen ook worden gekoppeld aan de juiste begrotingsjaren. Juist achterliggend jaar is veel aandacht besteed aan het voorkomen van planningsoptimisme. Bij planningsoptimisme wordt eigenlijk de begroting te vroeg onnodig belast met kapitaallasten. Door de genomen maatregelen verwachten we dit effect komende jaren te kunnen verkleinen. Vanaf 2024 zien we wel dat vacatures sneller en beter kunnen worden ingevuld dan voorgaande jaren. Cruciaal daarbij is ook dat we als werkgever voldoende aantrekkelijk blijven. Dit wordt zeker niet alleen bepaald door de beloning, maar vooral ook door de werkplek, de teamsamenstelling en de manier waarop wordt gewerkt. Een veelzijdig takenpakket met verantwoordelijkheid is daarin een onderscheidend thema voor Kaag en Braassem.

Onze gemeente streeft ernaar om een inclusieve, transparante en efficiënte dienstverlening te bieden aan al onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Sterkte dienstverlening vormt de basis voor een bloeiende en betrokken gemeenschap. De dienstverlening van de gemeente Kaag en Braassem is op veel verschillende manieren zichtbaar voor onze inwoners. Denk bijvoorbeeld aan het team Burgerzaken dat onder anderen paspoorten en rijbewijzen verstrekt, de milieustraat waar inwoners hun restafval naartoe brengen, en nog zoveel meer. In 2025 zullen we onze huidige dienstverlening voortzetten en versterken. Dat doen we bijvoorbeeld door nog meer diensten digitaal aan te bieden, en een nieuwe telefooncentrale in gebruik te nemen waarmee we inwoners sneller en effectiever te woord kunnen staan. Door middel van de zichtbaarheid in de wijken van onze wijkploegen bij de buitendienst en de BOA's zijn wij nabij. Het werken met FIXI voor meldingen is daarbij een groot succes en krijgt ook veel waardering vanuit onze inwoners.

Een andere interne slag die is gemaakt is de koppeling van de P begroting aan de programmabegroting. Tijdens de jaarlijkse raadsavond over de organisatie zal de directie hier verder op ingaan. We hebben nog steeds te maken met een complexe arbeidsmarkt, waarin mensen veel mogelijkheden hebben, waardoor de uitstroom groter is dan voorheen.

Voor u ligt de inhoudelijke toelichting horende bij de programmabegroting. Passend bij de ambities uit het raadsakkoord, zijn de diverse thema's ondergebracht per programmahoofdstuk. Gevolgd door de koers, doelen en de uitvoering van het komende jaar die daarbij wenselijk is.

De cijfers en toelichting zullen op verschillende momenten in het jaar geactualiseerd worden om daarmee de laatste vorderingen op het thema inzichtelijk te maken.

Voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's horende onder de BBV zijn de beleidsindicatoren opgenomen in de bijlage bij dit hoofdstuk.

Thema: Regionale samenwerking

Kaag en Braassem is als zelfstandige gemeente in staat de taken van het lokaal bestuur op te pakken. Tegelijk is mede vanwege de toekomstbestendigheid de regionale samenwerking van grote waarde om krachten te bundelen. Samenwerking is geen doel op zich, maar moet meerwaarde opleveren voor de uitvoering van taken.

Koers

De komende periode verstevigen we de positie en lobbykracht van Kaag en Braassem.

Doelen

- ❖ Bevorderen van de regionale samenwerking om de belangen te behartigen van Kaag en Braassem in de regio
- ❖ Samenwerken in de regio op een transparante, effectieve en kostenbesparende manier
- ❖ Het college speelt een actieve regierol binnen de verbonden partijen en samenwerkingsverbanden

Uitvoering 2025

- ❖ Kaag en Braassem speelt een actieve rol in de regio en het college is de ambassadeur van onze gemeente bij de partijen met wie wij samenwerken. We werken lokaal waar het kan, maar regionaal waar het moet. Want opgaven zoals de warmtetransitie en het bouwen in en rondom onze kernen beperken zich niet alleen tot binnen onze gemeentegrenzen. Zo werken en lobbyen we in de regio Holland Rijnland aan diverse investeringsprojecten die we als regio hebben gebundeld in een Regionale Investeringsagenda (RIA). Een van de prioritaire projecten van de RIA is de noordelijke ontsluiting van de Rijn- en Veenstreek, met daarin de Leimuiderbrug als speerpunt. Als Kaag en Braassem nemen we in 2025 een trekkende rol in dit project en werken we hierin nauw samen met Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn, Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland en provincie Noord-Holland.
- ❖ We hebben in de Regionale Agenda Kaag en Braassem 2022 –2026 de diverse speerpunten in de regio vastgesteld wat betreft onze verbonden partijen. We rapporteren in 2025 over de in 2025 over de in de Regionale Agenda vastgestelde speerpunten.
- ❖ We zijn daarbij scherp op de kostenstijgingen bij de diverse regionale samenwerkingsverbanden en trekken hierin in 2025 op met de bestuurlijke werkgroep FKGR (Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen).
- ❖ Daarnaast werken we samen in de Rijn- en Veenstreek met het geactualiseerde *position paper* Rijn- en Veenstreek uit 2023 als basis. In deze samenwerking is de insteek dat we in diverse regionale gremia waar mogelijk met een afgestemde annotatie praten.

Thema: Financiën

De gemeentelijke financiën staan onder druk, dat geldt voor alle gemeenten in Nederland. De oorzaak hiervan ligt voor een belangrijk deel in de uitvoering van medebewindstaken van het Rijk, waarvoor onvoldoende middelen beschikbaar worden gesteld via het Gemeentefonds. Kaag en Braassem heeft via het Raadsakkoord een flink ambitieniveau neergezet om het voorzieningenniveau voor de dorpen op peil te houden en waar mogelijk een impuls te geven. Enerzijds wordt er behoedzaam gewerkt aan een sluitende meerjarenraming maar aan de andere kant wordt ook zoveel mogelijk vastgehouden aan de ambities in het Raadsakkoord. Het huidige kabinet Schoof bezuinigt op medebewindstaken zoals onderwijs en onderzoek. De exacte consequenties daarvan zijn op het moment van schrijven nog onzeker.

Koers

Een goede balans houden tussen een financieel gezonde gemeente en een gemeente waarin het voorzieningenniveau op peil is, waar het fijn wonen, werken en recreëren is.

Doelen

- ❖ Ambities waar kunnen maken door het beschikbaar hebben van voldoende middelen
- ❖ Financieel gezond blijven met een meerjarig sluitende begroting
- ❖ Goed beheer van financiële risico's

Uitvoering 2025

- ❖ Bestuur ondersteunen in keuzes: ook na het verschijnen van de meicirculaire blijft de financiële situatie onzeker. Daarom blijven wij in 2025 werken met scenario's ter onderbouwing van prioritering van ambities uit het raadsakkoord en college uitvoeringsprogramma, Raadsvoorstellen zullen wij voorzien van dilemma's en keuzes.
- ❖ Verder ontwikkelen van risicomanagement: het goed beheren van financiële risico's is essentieel in deze tijd. In 2024 is de nota integraal risicomanagement & weerstandsvermogen 2024-2027 opgesteld. In deze nota is de ambitie uitgesproken te groeien naar een hogere volwassenheidsfase in risicomanagement. In 2025 willen wij hier verder invulling aan geven onder meer door:
 - Een kwaliteitsslag in het voeren van het juiste gesprek over risico's op alle niveaus in de organisatie. Immers, op alle plekken in de organisatie hebben onze medewerkers zicht op de risico's die de gemeente loopt;
 - Concreet beleggen van de risicomanagementtaken en beheersingsverantwoordelijkheid: dus wie gaat over welke risico's.
 - Verduidelijking van de processtappen en geven van richtlijnen en tools: we geven de medewerkers de hulpmiddelen die nodig zijn voor het beheersen van risico's.

Thema: Participatie en communicatie

De raad heeft in het Raadsakkoord de wens opgenomen voor een actieve en vernieuwende koers op het gebied van participatie. De wereld verandert in rap tempo waarbij de inwoner een belangrijke plaats in het gemeenschappelijke spel inneemt. De raad heeft dan ook in het Raadsakkoord de wens opgenomen voor een actieve en vernieuwende koers op het gebied van participatie. Met het vormgeven van het participatieproces bij de Omgevingsvisie worden hier concrete stappen genomen door onder meer de dorpsperspectieven te herzien.

Koers

Een actieve en vernieuwende koers op het gebied van participatie, duidelijke en begrijpelijke communicatie is daarbij een basisvoorwaarde

Doelen

- ❖ We laten inwoners actief onderdeel zijn van de gemeente door (meer) in samenhang met inwoners beleid te ontwikkelen.
- ❖ We besteden extra aandacht aan het zo vroeg en passend mogelijk betrekken van inwoners bij onze opgaven en projecten.
- ❖ We sluiten als gemeente aan bij initiatieven en ideeën van inwoners.
- ❖ We willen uitvoering geven aan het uitvoeringsplan communicatie, dat gebaseerd is op de door de raad vastgestelde visie 2021-2024. Daarmee zorgen we voor doorontwikkeling van onze communicatie.
- ❖ We zorgen voor meer structuur en betere communicatie. Dit doen we zowel door versterking van onze interne organisatie (communicatiever maken van de organisatie) als het verbeteren van de communicatie met onze inwoners en organisaties (helder, begrijpelijk, zo veel mogelijk mensen bereiken, interactie). Dit alles op basis van de hoofdlijnen in de communicatievisie.

Uitvoering 2025

- ❖ **Communicatie.** Cluster communicatie heeft diverse communicatiewerkzaamheden die vast onderdeel zijn van het takenpakket. Denk aan advisering binnen de verschillende projecten en onderwerpen vanuit de portefeuilles van het college, inzet om de organisatie communicatiever te maken en hierop door te ontwikkelen, perscontacten zoals de korte lijn met pers voor beantwoording van persvragen over de verschillende onderwerpen, bestuurscommunicatie, actief beheer van de website, intranet en social media. Een aantal van deze taken worden hieronder specifiek toegelicht.
- ❖ **Bestuurscommunicatie.** De communicatieadviseurs zijn gekoppeld aan bestuurders en leveren communicatieondersteuning op zijn/haar portefeuille. Het is in deze rol van belang om vooraan in ontwikkelingen en projecten betrokken te zijn. De adviseurs sluiten dan ook aan bij de stafoverleggen van de collegeleden.
- ❖ **Crisiscommunicatie:** Team communicatie heeft naast de interne rol in crisiscommunicatie ook externe rollen in de regionale crisisorganisatie, zoals advisering in de beleidsteams van Veiligheidsregio Hollands Midden. Door met regelmaat trainingen te volgen blijft de kennis up to date om goed te kunnen acteren als er een crisissituatie is.
- ❖ **Projectcommunicatie.** Goede projectcommunicatie is een succesfactor in het slagen van projecten. Het kan draagvlak creëren en bijdragen aan het afnemen van weerstand. Belangrijk om vanuit communicatie al in de planvorming aan te haken. We denken mee over doelgroepen, middelen, boodschap, risico's en participatie.
- ❖ **Website en social media.** We blijven onze digitale dienstverlening ontwikkelen. De informatievoorziening en dienstverlening via de website en sociale media worden voortdurend

gemonitord. Klantgerichte toegankelijke content die aansluit bij de behoefte van onze inwoners staat daarbij centraal. Het social media beleid is daarom aangepast en wordt de komende tijd verder toegepast en doorontwikkeld.

- ❖ **Online nieuwsbrief.** Sinds mei verschijnt de gemeentelijke online nieuwsbrief. Deze nieuwsbrief is een nieuwsbrief in ontwikkeling. We monitoren welke onderwerpen onze inwoners interessant vinden en spelen in op hun behoefte. Het aantal aanmeldingen blijft groeien en middels campagnes vragen voor het inschrijven voor deze nieuwsbrief.
- ❖ **Communicatievisie en uitvoeringsplan 2025 – 2028.** Voor de periode 2025 - 2028 wordt een communicatievisie, in het verlengde van de visie 2021 – 2024, opgesteld door cluster communicatie en vastgesteld door het college. Bij deze visie wordt ook een uitvoeringsplan 2025 – 2028 geformuleerd met daarin de taken die de komende vier jaar opgepakt worden.
- ❖ **Participatie.** Op dit moment ligt voor het Ontwikkelprogramma Participatie. Dit document brengt de relevante bestaande informatie over participatie samen en betreft een uitwerking om te komen tot concrete doelen en acties voor het realiseren van de visie die we als gemeente hebben op participatie. Hierbij is onderscheid in de volgende onderdelen:
 - Huidige situatie: definitie, samenwerking en instrumentarium
 - Participatie visie: rol van de gemeente en gemeenteraad
 - Doelstellingen, gewenste bewegingen en acties

Op 12 juni 2024 heeft een context en kaders-avond plaatsgevonden met de gemeenteraad waarbij input en feedback is opgehaald. De aangepaste versie van het ontwikkelprogramma zal in oktober 2024 ter vaststelling worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Het ontwikkelprogramma beschrijft hoe acties tot stand komen en geprioriteerd worden. In 2024 en begin 2025 is en wordt o.a. aan de volgende acties gewerkt:

- ❖ Opstellen van een stappenplan of werkwijzer waarmee intern per project of opgave de juiste samenwerking kan worden opgesteld, waarbij het initiatief bij de gemeente ligt.
- ❖ Inrichting van een (digitaal) informatiepunt voor inwoners over participatie. Hierin zullen we informatie delen over hoe wij als gemeente werken en welke ambities we hebben op het gebied van participatie. Ook kunnen we vanuit deze plek verwijzen naar relevante pagina's, zoals specifieke projecten als de Omgevingswet of participatie-gerelateerde documenten zoals een werkwijzer.
- ❖ Bespreken, afstemmen en implementeren wat de rol van de gemeenteraad is bij participatie in welke fase.
- ❖ Omgevingsvisie 2025 actualiseren en aanvullen met dorpsvisies.
- ❖ Als gemeentelijke organisatie beter kunnen inspelen op initiatieven vanuit de inwoners. Het inzichtelijk maken van het proces dat doorlopen dient te worden wanneer een initiatief wordt ingediend, verduidelijken welke rol de gemeente heeft passend bij een initiatief.
- ❖ Proactief contact onderhouden met belangengroepen, verenigingen, ondernemers, en inwoners over maatschappelijke initiatieven vanuit de samenleving. Met als doel het ophalen van de behoeften, en hiermee de verbinding leggen tussen wat er buiten speelt met relevante afdelingen of collega's binnen de gemeente.

Thema: Veiligheid en handhaving

Veiligheid en handhaving is een hoofdtaak van onze gemeente. Het gaat hierbij niet alleen om de dagdagelijkse veiligheid buiten op straat, waar onze BOA's een grote rol in spelen. Het gaat bijvoorbeeld ook om verhoging van de waarborging van het veiligheidsgevoel door zichtbaarheid, veiligheid bij evenementen, preventieve controle bij BRP-inschrijvingen en woonfraude, handhaving in geval van illegale bouwwerken, het door samenwerking met ketenpartners voorkomen van criminele activiteiten en zorgelijke situaties én, bewustwording op het gebied van cyber bij onze inwoners., enzovoorts. Het thema is altijd in beweging en gaat dwars door de samenleving heen.

Koers

Kaag en Braassem wil een gemeente zijn waarin de inwoners veilig zijn, omzien naar elkaar en weerbaar zijn.

Doelen

- ❖ Inwoners ervaren de veiligheid in de gemeente met 7,7 of hoger;
- ❖ Verbeteren van zichtbaarheid handhaving op straat;
- ❖ Meer investeren in het tegengaan van ondermijning.

Uitvoering 2025

- ❖ **We werken door aan de omschreven doelen uit het raadsakkoord**
 - Zo is de BOA-capaciteit inmiddels verdubbeld van twee naar vier fte. Waarmee wordt gewerkt aan een hogere zichtbaarheid van handhaving op straat en een groter gevoel van veiligheid onder onze inwoners. We meten dit gevoel ook. Dit doen we door middel van de Veiligheidsmonitor. Deze monitor over 2023 is in juli 2024 gedeeld met de raad. Het volgende onderzoek vindt plaats in 2025.
 - We investeren daarnaast in de weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers. We organiseren verschillende bewustwordingsacties en/of bijeenkomsten. Dit doen wij ook voor onze collega's, om ook hen bewust en alert te houden op het gebied van verschillende veiligheidsthema's.
 - Hierbij besteden we aandacht aan onder andere ondermijning, zorg en veiligheid, cyber en de crisisorganisatie. Jaarlijks wordt hiervoor een uitvoeringsplan opgesteld waarin de concrete acties en doelstellingen voor dat jaar zijn benoemd. Met de politie worden goede (samenwerkings)afspraken gemaakt, die bijdragen aan de uitvoering van het uitvoeringsjaarplan.
- ❖ **Veiligheid en handhaving staat onder druk, ook in 2025**
 - Door toenemende wet- en regelgeving, continu veranderende (dreigende) situaties, het zijn van een groei-gemeente en een krappe arbeidsmarkt staat het thema 'Veiligheid en handhaving' onder druk.
 - Wet- en regelgeving wijzigt. Niet alleen op het gebied van fysieke veiligheid, maar ook op het gebied van cyber. Daarnaast gaan de ontwikkelingen vanuit de samenleving razendsnel. Denk aan het toegenomen gebruik van lachgas, de inzet van kunstmatige intelligentie en hacksoftware, maar ook een groot bereik via (sociale) media en wegvliegende glasdeeltjes als bij een grote brand de zonnepanelen in vlammen op gaan. Er wordt dan ook steeds meer van onze gemeente verwacht. Zowel in kwantiteit (aantallen) als in kwaliteit (inhoud).
 - Door deze ontwikkelingen en de beschikbare personele capaciteit, zijn wij genoodzaakt om slimme keuzes te blijven maken. Waar wenselijk maken wij deze keuzes met de raad. Uiteraard geldt daarbij wel dat ook slimme keuzes kunnen leiden tot meer druk op onze ambtelijke organisatie in de hele keten (van melding tot rechtbank) en, om het werk voor elkaar te krijgen,

tot een groter benodigd budget. Ook in 2025 heeft deze druk onze aandacht en sturen wij waar nodig bij.

❖ **Inzet naast reguliere taken en de doelen uit het raadsakkoord**

- Naast onze reguliere taken en het behalen van de doelen uit het raadsakkoord, zetten wij ons ook in 2025 in voor velerlei andere onderwerpen.
- Denk hierbij aan het evalueren en actualiseren van al bestaande beleidsstukken en jaarplannen. Zoals onze Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma op het gebied van Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH). Ook werken we door aan nieuwe visies en beleidsstukken, zoals aan het vraagstuk hoe om te gaan met de handhaving van permanente bewoning op recreatieparken.

Thema: Organisatie

Wij sluiten aan bij de samenleving en beseffen dat onze medewerkers het kapitaal zijn van onze organisatie. In deze bestuursperiode werd de organisatiestructuur aangepast; de directie is vormgegeven en alle functies zijn ingevuld. In het komende jaar werken we aan de doorontwikkeling van organisatieontwikkeling.

Koers

Wij zorgen voor een organisatie die toegerust is op de opgaven waar de gemeente voor staat in samenwerking en interactie met inwoners en bedrijven. In deze organisatie werken we op basis van eigenaarschap en verantwoordelijkheden. Vraagstukken krijgen waar nodig een integrale (samenhangende) aanpak.

Doelen

- ❖ De interne organisatie verder door ontwikkelen in dienstverlening en opgaven gericht werken;
- ❖ We zijn een goede werkgever.

Uitvoering 2025

- ❖ In achterliggend jaar is veel energie gestoken in werkprocessen en versterken van de interne beheersing van de rechtmatigheid, onder meer ook het opnieuw afsluiten met het convenant met de belastingdienst over horizontaal toezicht. Dit heeft gerichte verbetering in de control gebracht en het aanstellen van een concern controller past in die beweging. Binnen de organisatie is de P begroting geheel opnieuw opgezet en daarmee actueel. Dit betekent dat gericht ook kan worden geschakeld in personele vraagstukken, formatie en dekking.
- ❖ Onze gemeente streeft ernaar om een inclusieve, transparante en efficiënte dienstverlening te bieden aan al onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Sterke dienstverlening vormt de basis voor een bloeiende en betrokken gemeenschap. De dienstverlening van de Gemeente Kaag en Braassem is op veel verschillende manieren zichtbaar voor onze inwoners. Denk bijvoorbeeld aan het team burgerzaken dat onder anderen paspoorten en rijbewijzen uitreikt, de milieustraat waar inwoners hun restafval naartoe brengen en nog zoveel meer. In 2025 zullen we onze huidige dienstverlening voortzetten en versterken. Dat doen we bijvoorbeeld door nog meer diensten digitaal aan te bieden en een nieuwe telefooncentrale in gebruik te nemen waarmee we inwoners sneller en effectiever te woord kunnen staan. Door middel van de zichtbaarheid in de wijken van onze wijkploegen bij de buitendienst en de BOA's zijn wij nabij. Het werken met FIXI voor meldingen is daarbij een groot succes en krijgt ook veel waardering vanuit onze inwoners.
- ❖ De situatie op de arbeidsmarkt is niet gewijzigd. Er is nog steeds sprake van krapte op de arbeidsmarkt die de komende jaren alleen verder zal toenemen. We zien dit terug in de toegenomen inhuur. Dit heeft nadelige gevolgen, zowel financieel als ook voor de borging van kennis. Om te blijven voorzien in onze gemeentelijke behoeften is een goede aansluiting op de krappe arbeidsmarkt noodzakelijk. Daarom richten wij ons de komende tijd op het onderscheidend vermogen van onze organisatie. Mensen werken graag in Kaag en Braassem omdat de lijnen kort zijn, ze relatief veel verantwoordelijkheden krijgen en een uitdagend takenpakket. Maar we kunnen op HR gebied niet alles tegelijk. Dit betekent ook keuzes durven maken en prioriteiten stellen. Wat pakken wij wel op en wat niet. Wat is er afgesproken en wanneer is het klaar? Doel is een toekomstbestendige organisatie met een goede basis, een duidelijke visie en met aandacht op het bevorderen van de instroom, de ontwikkeling en retentie van medewerkers.
- ❖ Huisvesting. Een interne projectgroep werkt aan de huisvesting van onze gemeentelijke organisatie, in aansluiting op de ambities uit het raadsakkoord 2022-2026. Dit is ook in een presentatie en gesprek met de raad gedeeld. De raad heeft hierin het belang van personeel als kapitaal nog eens benadrukt. Het huidige gemeentehuis kent uitdagingen op het gebied van duurzaamheid en

functioneert niet optimaal. Rekening houdend met de noodzakelijke ontwikkeling van onze organisatie, vooral in relatie tot de dienstverlening richting inwoners en bedrijven, is het noodzakelijk dat onze huisvesting en werkomgeving voldoen aan de eisen van deze tijd en onze eigen ambities. In 2024 is de visie op onze huisvesting afgerond en vertaald in een programma van uitgangspunten (PvU). Dit zijn uitgangspunten op het gebied van onder andere duurzaamheid, dienstverlening, organisatie en toekomstgerichtheid. De raad en alle medewerkers, waaronder de OR, zijn hierbij betrokken. Daarnaast is ervaring opgedaan door bezoeken aan andere gemeentes die een vergelijkbaar traject hebben doorlopen. Eind 2024 wordt een besluit genomen over het toekomstscenario van onze huisvesting op basis van dit PvU, een stedenbouwkundige en financiële verkenning. Dit scenario wordt in 2025 verder uitgewerkt. Hierbij worden ook externe specialisten aangetrokken, zoals een huisvestingsadviesbureau en interieurontwerper. Ook bij dit traject worden de raad, medewerkers en andere belanghebbenden betrokken. Zodra we een stap verder zijn in de voorbereiding zullen we een gericht voorstel voor verdere stappen in voorbereiding inclusief de daarvoor benodigde financiële middelen.

Inzicht in het programmabudget

Programma 1 heeft voor 2025 een totaalbudget van € 0,06 miljoen aan geraamde baten en € 4,99 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande tabel geeft inzicht aan welke taakvelden dit wordt besteed.

		Bedragen * € 1.000		
Bestuur, regio en middelen		Begroting 2025		
		Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	2.538	-	2.538
0.5	Treasury	14	-	14
0.8	Overige baten en lasten	11	-5	6
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.425	-58	2.367
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3	-	3
	Mutaties reserves	-	-	-
Totaal		4.991	-64	4.927

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 verwerkt.

Bedragen * € 1.000										
Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Programma budget 2025		Meerjarenperspectief							
			2026		2027		2028			
Budget exploitatielasten	4.991	N	4.995	N	4.993	N	4.877	N		
Baten	-64	V	-64	V	-64	V	-64	V		
Saldo van baten en lasten	4.927	N	4.931	N	4.929	N	4.813	N		
Reservemutaties: toevoegingen	0	N	0	N	0	N	0	N		
Reservemutaties: beschikkingen	0	N	0	N	0	N	0	N		
Geraamd programmaresultaat	4.927	N	4.931	N	4.929	N	4.813	N		
	2025		2026		2027		2028			
Toevoegingen										
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N		
	0	N	0	N	0	N	0	N		
Beschikkingen										
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N		
	0	N	0	N	0	N	0	N		

Thema: Sociaal domein

In 2023 is de Maatschappelijke Agenda (MAG) opnieuw vastgesteld. Dit is de basis voor het sociaal domein. Dankzij de inzet en betrokkenheid van de vele vrijwilligers in onze gemeente en de betrokken professionals, zoals onze gecontracteerde partners, huisartsen en integrale kindcentra zijn we als Kaag en Braassem koploper als het gaat gezondheid en bewegen op de kaart zetten. Veel aandacht gaat daarbij uit naar het versterken van welzijn en preventie. Op deze manier willen wij het toenemende beroep op jeugdzorg en volwassenenzorg terugbrengen en zo ook de kosten beheersbaar maken/houden. We focussen ons de komende jaren op het versterken van bestaanszekerheid en de sociale basis, het realiseren van kansengelijkheid en het makkelijker maken van gezond leven (zoals opgenomen in de Maatschappelijke agenda).

Doelen

- ❖ Een sterke sociale basis met aandacht voor gezondheid en welzijn van onze inwoners.
- ❖ Een kwalitatief goed en betaalbaar aanbod aan laagdrempelige hulp en ondersteuning dicht bij onze inwoners.
- ❖ Voorkomen en aanpakken laaggeletterdheid en bevorderen digi-vaardigheid.
- ❖ Behoud en uitbreiding van het culturele aanbod in onze gemeente.

Uitvoering 2025

Het sociaal domein blijft in beweging. We hebben daarbij te maken met meerdere uitdagingen: een krappe arbeidsmarkt, dubbele vergrijzing en een blijvend hoog beroep op jeugdhulp. We zien dat de complexer wordende (digitale) samenleving ervoor zorgt dat sommige mensen minder goed kunnen meedoen, geen geschikt werk kunnen vinden of dat inwoners mentale problemen krijgen. Om deze uitdagingen aan te pakken gaan we inzetten op, ten minste, de volgende onderdelen:

- ❖ We zetten samen met onze partners, zoals de bibliotheek en De Driemaster, actief in op het tegengaan van laaggeletterdheid en het versterken van digivaardigheden.
- ❖ We realiseren lokaal een aanbod voor inwoners die behoefte hebben aan prikkelarme woonvormen (skaeve huse). Ook ontwikkelen we een woonzorgvisie om zo inzicht te krijgen in de benodigde opvang en woonruimte voor ouderen en andere bijzondere doelgroepen, en om deze opvang en woonruimte te realiseren.
- ❖ We geven prioriteit aan zaken op het gebied van gezondheid. Het gaat hierbij o.a. om:
 - Het bevorderen van de mentale gezondheid van onze inwoners
 - Het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl (rookvrije generatie, matigen van (overmatig) alcoholgebruik, gezond sportklimaat). Hiervoor hebben we per 2024 een nieuwe overeenkomst afgesloten met De Driemaster. Naar aanleiding van een collegebesluit wordt de overeenkomst met De Driemaster verlengd in 2025 en 2026. We volgen de inzet en resultaten van De Driemaster op deze thema's.
- ❖ We zetten ons in voor een inclusieve samenleving waarin alle inwoners kunnen meedoen en erbij horen.
- ❖ We voeren een oriëntatie uit op de opgaven en uitvoering binnen het sociaal domein.
- ❖ Per 01-01-2026 wordt de inkomensafhankelijke bijdrage ingevoerd voor Wmo voorzieningen. Voor een grote groep inwoners die al langere tijd gebruik maken van een Wmo voorziening, zal de eigen bijdrage per 01-01-2026 stijgen. Het wetsvoorstel over de inkomensafhankelijke eigen bijdrage is

nog in wording. Zodra deze bekend is, informeren wij onze inwoners rondom de invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage.

- ❖ Cultuur vinden we van groot belang in onze gemeente. Daarom blijven we ons ook in 2025 inzetten op minimaal het behoud van het culturele aanbod in onze gemeente en waar mogelijk een uitbreiding van dit aanbod. Dit doen wij in ieder geval door onze culturele organisaties te ondersteunen via De Driemaster.
- ❖ Verdere invulling geven aan de doorontwikkeling van de jeugdzorg (financieel en inhoudelijk) waarbij invulling wordt gegeven aan de landelijke kaders zoals de hervormingsagenda.
- ❖ Verdere invulling geven aan de transitie jeugdzorg

Onderwerp	Indicator 2025
Aantal jeugdigen met jeugdhulp vanuit het lokale team	200
Aantal jeugdigen met specialistische jeugdhulp	400
Aantal mensen met een bijstandsuitkering:	350
Instroom:	60
Uitstroom (waarvan naar werk ...):	50 (15)
Aantal mantelzorgers dat in beeld is (in bestand)	410
Aantal gerealiseerde opvangplekken maatschappelijke opvang incl. skaeve huse	12
Aandeel klanten met langlopende Wmo-ondersteuning van Tom in de buurt die zelfredzamer worden	90%
Aandeel inwoners die zeggen dat de Wmo-ondersteuning van Tom in de buurt voorkomt dat problemen (verder) zijn geëscaleerd	95%

Thema: Onderwijs

Kaag en Braassem heeft een zeer ambitieuze IKC-ontwikkeling als uitvoering van de gemeentelijke taak op de het gebied van onderwijshuisvesting. Een integraal meerjarenplan voor de onderwijshuisvesting is met de groei van de gemeente een mooie volgende stap om samen met de verschillende professionals te werken aan een veilige omgeving voor het opgroeiende kind.

Koers

We focussen ons de komende jaren op het bieden van een doorgaande leerlijn van kinderen van 0 tot 13 jaar, waar kinderen zich kunnen ontwikkelen binnen een breed aanbod van kennis, cultuur, sociale vaardigheden en sport.

Doelen

- ❖ Een dekkend aanbod aan IKC's in Kaag en Braassem.
- ❖ Geen thuiszitters of anders zo kort mogelijk, door een sluitende ketenaanpak.

Uitvoering 2025

- ❖ Kaskade is tijdelijk uitgebreid om de groei van het aantal leerlingen op te vangen. Intussen wordt de verdere groei van Braassemerland scherper in beeld gebracht om de structurele uitbreiding goed af te stemmen op de groei van het aantal inwoners en dus leerlingen, wordt een actuele leerlingprognose opgesteld.
- ❖ In 2025 wordt Kineo (één integraal kindcentrum, met sporthallen en een nieuw zwembad) gebouwd en wordt de buitenruimte voor het kindcentrum, de verenigingen en de buurt definitief ingevuld.
- ❖ Het IKC Woubrugge wordt ontworpen en de eerste scenario's voor een gebiedsontwikkeling op het Hertogspark, inclusief IKC Rijkpwetering worden gemaakt. De betrokken partijen werken aan een gezamenlijke visie en zijn met een stedenbouwkundige aan het onderzoeken wat de mogelijkheden in het gebied zijn om deze visie te realiseren.
- ❖ In 2025 wordt de vraag verkend of er een vorm van voortgezet onderwijs terugkomt in de gemeente. De gemeente is geen initiatiefnemer; zodra er een officiële aanvraag komt van het bestuur van het voortgezet onderwijs, heeft de gemeente een huisvestingsverplichting. Het lijkt erop dat deze aanvraag eind 2024 komt, omdat meerdere partijen (een groep ouders, het basisonderwijs, het jongerenwerk en de politie) behoefte hebben aan lokaal voortgezet onderwijs en hierover in gesprek zijn.
- ❖ Passend onderwijs heeft als doel om elk kind een passende thuisnabije onderwijsplek te bieden. Het streven is dan ook dat er geen thuiszitters zijn. In de praktijk zijn er jaarlijks enkele thuiszitters, waarvoor nog een goede plek wordt gezocht, of die wachten op zorg. De keten zet zich dan in om de periode van thuiszitten zo kort mogelijk te houden.
- ❖ In 2025 wordt een integraal meerjarenplan opgesteld voor onderwijshuisvesting

Thema: Sport

Wij hebben de ambitie om een toekomstbestendig gebied te realiseren waar sport, cultuur, onderwijs, wonen en zorg voor alle inwoners samen komen in het hart van het dorp.

Koers

We focussen ons de komende jaren op het samenbrengen van de betrokken partijen om ruimtelijk en inhoudelijk verder invulling geven aan hun visie om zo de fysieke en mentale gezondheid en daarmee de vitaliteit van de gemeenschap als geheel te vergroten.

Doelen

- ❖ Een gefaseerde uitwerking van de integrale gebiedsvisie Sportpad waar sport, cultuur, onderwijs, wonen en zorg voor alle inwoners van 0-100 jaar samen komen.

Uitvoering 2025

- ❖ Sportpad. 2024 Stond in het teken van de technische uitwerking van het nieuwe Kineo en de velden en gebouwen van de sportverenigingen. In 2025 wordt de buitenruimte en ontsluiting verder uitwerkt. Het sportveldendeel is in het derde kwartaal 2024 officieel overgedragen aan de verenigingen. Wel draagt de gemeente zorg voor de rioolwerkzaamheden onder het toekomstig Kineo, planning eerste half jaar van 2025. Daarnaast blijft de gemeente actief onderdeel uitmaken van de stuurgroep en het kernteam. Als kader binnen de beschikkingen zijn procesafspraken gemaakt waarbij de verenigingen periodiek verantwoording afleggen aan de gemeente.

Inzicht in het programmabudget

Programma 2 heeft een totaalbudget van € 12,43 miljoen aan geraamde baten en € 38,60 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande tabel geef op basis van de MAG inzicht in de besteding.

Bedragen * € 1.000				
Sociaal domein		Begroting 2025		Saldo
		Lasten	Baten	
114	Sociaal Domein breed / Onderzoek & advies	30	-9	21
199	Sociaal Domein breed / Overige	130	0	130
202	Gezondheid & veiligheid / ASV en meer	15	0	15
205	Gezondheid & veiligheid / GR Gezondh.	922	-4	918
299	Gezondheid & veiligheid / Overige	93	0	93
307	Inburgering / Inkomensondersteuning	10	0	10
310	Inburgering / Opdr. Inburgering	97	0	97
315	Inburgering / Welzijn & Preventie	33	0	33
399	Inburgering / Overige	112	0	112
402	Jeugd & Onderwijs / ASV en meer	1.583	0	1.583
405	Jeugd & Onderwijs / GR Gezondh.	1.216	0	1.216
408	Jeugd & Onderwijs / Leerlingenvervoer	672	0	672
409	Jeugd & Onderwijs / Onderwijs	377	0	377
414	Jeugd & Onderwijs / Onderzoek & advies	0	0	0
415	Jeugd & Onderwijs / Welzijn & Preventie	354	-354	0
416	Jeugd & Onderwijs / TWO Jeugdhulp	5.601	0	5.601
499	Jeugd & Onderwijs / Overige	128	0	128
501	Maatsch.vastgoed / Aann.-beheerd.ovk	394	-52	342
505	Maatsch.vastgoed / GR Gezondh.	15	0	15
509	Maatsch.vastgoed / Onderwijs	1.158	0	1.158
599	Maatsch.vastgoed / Overige	76	0	76
602	Ondersteuning / ASV	0	0	0
606	Ondersteuning / Ind. voorz. Wmo	2.353	-142	2.211
612	Ondersteuning / Ondersteuning	3.233	-92	3.141
613	Ondersteuning / Ondersteuning + wonen	361	0	361
614	Ondersteuning / Onderzoek & advies	27	0	27
699	Ondersteuning / Overige	335	0	335
702	Welzijn & preventie / ASV en meer	91	0	91
715	Welzijn & preventie / Welzijn & Preventie	2.964	-457	2.507
799	Welzijn & preventie / Overige	112	0	112
803	Werk & Inkomen / DVO Part.wet	2.149	0	2.149
807	Werk & Inkomen / Inkomensonderst.	6.972	-5.981	992
814	Werk & Inkomen / Onderzoek & advies	9	0	9
899	Werk & Inkomen / Overige	185	0	185
	Mutatie reserves	0	-4.220	-4.220
Totaal		38.604	-12.431	26.172

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 verwerkt.

Bedragen * € 1.000							
Programma 2 Sociaal Domein	Programma budget 2025		Meerjarenperspectief				
			2026		2027		2028
Budget exploitatielasten	38.604	N	38.388	N	32.671	N	32.666 N
Baten	-8.211	V	-8.118	V	-7.753	V	-7.753 V
Saldo van baten en lasten	30.392	N	30.270	N	24.919	N	24.914 N
Reservemutaties: toevoegingen	0	N	0	N	0	N	0 N
Reservemutaties: beschikkingen	-4.220	V	-5.220	V	0	N	0 N
Geraamd programmaresultaat	26.172	N	25.050	N	24.919	N	24.914 N
	2025		2026		2027		2028
Toevoegingen							
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0 N
	0	N	0	N	0	N	0 N
Beschikkingen							
Bijdragen Sportpad fase 2	-4.220	V	-5.220	V	0	N	0 N
	-4.220	V	-5.220	V	0	N	0 N

Thema: Wonen

Het bouwen van voldoende (betaalbare) woningen, ook buiten BSD is een belangrijke ambitie uit het Raadsakkoord. Ook de doelgroepenverordening heeft een aanscherping van de spelregels ondergaan waarmee speculatie en het exploiteren van woningen vanuit beleggingen wordt tegengegaan. Ook in het regeerakkoord Schoof is meer woningen realiseren topprioriteit. Echter onzeker is nog hoe dit zijn uitwerking heeft op de spreidingswet voor nieuwkomers.

Koers

Meer en sneller realiseren van woningen in het sociale en betaalbare segment.

Doelen

- ❖ Sneller realiseren van woningen om passende huisvesting voor de juiste doelgroepen beschikbaar te stellen.
- ❖ Met de realisatie van de juiste woningen optimale doorstroming realiseren.
- ❖ Behoeftte in kaart brengen voor aandachtsgroepen.

Uitvoering 2025

- ❖ **Woonzorgvisie.** In de nationale Woon- en Bouwagenda zijn de programma's 'een thuis voor iedereen' en 'wonen en zorg voor ouderen' opgenomen. Hierin wordt aangestuurd op het realiseren van voldoende en geschikte huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen met een arrangement van voorzieningen. Om inzicht in deze opgaven te krijgen dient de gemeente voor 1 januari 2026 een woonzorgvisie opgesteld te hebben in samenwerking met de corporaties en zorgpartijen.
- ❖ **Doorstroomcoach.** Een onderdeel van de nieuwe prestatieafspraken (2025-2028) met de corporaties is om gezamenlijk onderzoek te doen naar een doorstroomcoach. Het is van belang dat inwoners kunnen doorstromen naar de juiste type woningen. Zo komen er meer woningen beschikbaar voor de juiste doelgroepen. Het onderzoek richt zich op wat een doorstroomcoach hierin zou kunnen betekenen.
- ❖ **Pilot pré-mantelzorgwoningen.** Een mantelzorgwoning realiseren is alleen mogelijk met een mantelzorgverklaring. De zorgvraag verandert door het langer zelfstandig thuiswonen en de vergrijzing. Daarmee groeit de groep inwoners die behoefte heeft om in de buurt van het eigen sociale netwerk te wonen, maar nog geen zorg- of ondersteuningsvraag heeft. Het idee is om te starten met een pilot pré-mantelzorgwoningen om het voor inwoners mogelijk te maken een omgevingsvergunning voor een pré-mantelzorgwoning aan te vragen.
- ❖ **Potentiële woningbouwlocaties.** Met de uitkomst van de onderzoeken naar potentiële woningbouwlocaties gaan we gericht actie ondernemen op een aantal locaties om woningbouwprojecten te realiseren die iets toevoegen in het sociale en betaalbare segment. Er is als eerst gestart met een onderzoek gericht op de locatie Vlietpark in Hoogmade. Om te zorgen voor de toevoeging van de juiste categorie woningen is het aanscherpen van het sociale vereveningsfonds in volle gang.
- ❖ **Huisvesting bijzondere doelgroep inclusief taakstelling statushouders en opvang Oekraïners.** We hebben 2 keer onze taakstelling statushouders niet behaald en zien dat dit een steeds groter probleem wordt. Om deze taakstelling te behalen zullen we creatief moeten zijn in de mogelijkheden om statushouders te huisvesten. Waarbij we het nieuwe hoofdlijnenakkoord en andere regelgeving nauwgezet zullen volgen. Vanaf 1 januari 2025 is de taakstelling voor opvang

Oekraïense vluchtelingen verhoogd naar 151. In combinatie met het aflopen van de opvang door de kerk op het Pastoor Onelplein in Roelofarendsveen betekent dat dat we een nieuwe locatie zullen moeten inrichten voor maximaal 40 personen.

Thema: Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is, onder de Omgevingswet, een verplicht instrument voor gemeenten en betreft een integrale langetermijnvisie voor de fysieke en sociale leefomgeving die samen met organisaties en inwoners wordt opgesteld. Elke twee jaar wordt deze visie opnieuw onder de loep genomen en op thema's herzien.

Koers

Een integrale benadering met de Omgevingsvisie als overkoepelend document.

Doelen

- ❖ Een geactualiseerde omgevingsvisie waarbij samenwerking met de inwoners centraal staat.

Uitvoering 2025

Zoals afgesproken met de gemeenteraad zal in 2025 de omgevingsvisie op alle thema's worden herzien, waarbij een uitgebreide participatie met inwoners zal plaatsvinden. Centraal hierin is om de Omgevingsvisie dichterbij de inwoner te brengen. De verwachte resultaten zijn:

- ❖ Een gedragen en geactualiseerde omgevingsvisie met een horizon tot 2050;
- ❖ 2 tot 3 dorpsvisies ontwikkeld samen met de inwoners en andere stakeholders, waarbij de aanpak als basis dient voor andere dorpen;
- ❖ Een gemeentebreed participatie onderzoek voor de overige dorpen, met focus op identiteit en beleving per beleidsthema van de inwoners door middel van een digitaal onderzoek en fysieke terugkoppeling per dorp;
- ❖ Een datagerichte en integrale analyse van beleid van de gemeente per thema en, waar mogelijk, per dorp;
- ❖ Een verschuiving van de primaire verantwoordelijkheid voor de Omgevingsvisie van Ruimtelijke Ordening naar de diverse beleidsthema's;
- ❖ Inbedding van de resultaten van de M.E.R. 2023 in de omgevingsvisie 2025 en uitvoeren M.E.R. voor de herziene omgevingsvisie 2025.

Thema: Verkeersveiligheid, openbare ruimte en IBOR

Onze kernen bereikbaar en verkeersveilig te krijgen en houden is een belangrijk aandachtspunt voor Kaag en Braassem. Door groot onderhoud van wegen te combineren met vervanging van riolering en vergroening van de openbare ruimte kan werk met werk gemaakt worden.

Koers

Al onze kernen bereikbaar en verkeersveilig krijgen en houden. Een schone, hele, veilige en toegankelijke openbare ruimte is een belangrijke basis voor de leefbaarheid van onze dorpen.

Doelen

- ❖ Een veilige gemeente
- ❖ Overlast voor inwoner beperken bij onderhoud en verbeteren
- ❖ Voldoen aan door raad gestelde kwaliteitsnormen
- ❖ Duurzaam en klimaatadaptief onderhoud van de openbare ruimte

Uitvoering 2025

- ❖ Eind 2024 wordt het nieuwe Integraal Beheerplan Openbare Ruimte vastgesteld. Via dit nieuwe beheerplan stellen we de nieuwe ambities in de openbare ruimte vast voor de planperiode 2025 – 2029.
- ❖ 2025 zal gekenmerkt worden door de start, afronding en ingebruikname van enkele grote reconstructie projecten. Zoals de Zonnendauwlaan in Rijnsaterwoude, Roelofarendsveen – Noord fase 1, Drechtlaan en Vriezenkoop Noord in Leimuiden.
- ❖ Op het gebied van verkeersveiligheid wordt in 2025 de oplevering van het tijdelijke fietspad door fase 11 van Braassemerland verwacht. En wordt er een verdere uitvoering gegeven aan het onderzoeken van een nieuwe verbinding tussen het Noordeinde en de Flora/Geestweg. Buiten deze voortzetting van het verkeersveiliger maken van het Noordeinde – Zuideinde zal in 2025 een uitwerking gemaakt worden van het aankomende project Oud Adeselaan. Een project waarbij verkeersveiligheid en een rioleringsopgave gecombineerd wordt.
- ❖ Zoals het afgelopen jaar wordt er dit jaar wederom ingezet op het ontstenen van de buitenruimte. Verharding vervangen door groen om een fijnere leefomgeving te realiseren voor onze inwoners en om onze buitenruimte klimaat adaptiever te maken.

Thema: Recreatie

In deze raadsperiode is een recreatievisie tot stand gekomen in samenwerking met ondernemers, inwoners, verenigingen en het recreatieveld. Om aantrekkelijk te zijn voor vrijetijdsbesteding voor onze eigen inwoners en de bezoekers is een recreatief netwerk nodig.

Koers

Kaag en Braassem wil zich profileren en manifesteren als recreatiegemeente voor zowel recreant, ondernemer en inwoner.

Doelen

- ❖ Kaag en Braassem profileren en manifesteren als recreatiegemeente.
- ❖ Kaag en Braassem recreatief aantrekkelijk houden voor inwoners en (regionale) bezoekers.

Uitvoering 2025

- ❖ De (netwerk)positie van Stichting Kaag en Braassem Promotie versterken, onder andere door middel van het versterken van relaties met diverse partners (zoals sponsors, media, overheidsinstanties en andere promotieorganisaties), het uitbreiden van het netwerk en het bouwen aan het merk Stichting Kaag en Braassem Promotie.
- ❖ Het handhaven en waar mogelijk gepast uitbreiden van recreatieve voorzieningen vanuit eigen grondposities en particuliere initiatieven.
- ❖ Er is al een geruime tijd een actieve inwonerswerkgroep betrokken bij het realiseren van een zwemstrand in Roelofarendsveen. Wij steunen dit initiatief en vervullen een faciliterende en ondersteunende rol binnen dit project.
- ❖ Het volgen van de ontwikkelingen van de tweede sluis in Roelofarendsveen welke onderdeel is van project Braassemerland.
- ❖ Plannen ophalen om de recreatieve aantrekkelijkheid van de gemeente te behouden door in gesprek te gaan met diverse stakeholders.
- ❖ Fietspont Kaag – Oud Ade heeft in 2024 als pilot weer gevaren vanuit initiatief van Stichting Promotie Kaag. De mogelijkheden worden bekeken om een vervolg te geven aan deze succesvolle pilot. Wij steunen dit initiatief en vervullen een faciliterende en ondersteunende rol binnen dit project.
- ❖ Aanwijzingsbesluit ligplaatsen APV. Het doel is om bepaalde gebieden aan te wijzen waar het verboden is met een vaartuig aan te leggen, om de veiligheid op het water te waarborgen en het uiterlijk van de gemeente te verbeteren. Daarnaast worden er ook specifieke regels gesteld voor het innemen van een ligplaats.
- ❖ Inzet op verblijfsrecreatie op locatie Boot Beton.

Thema: Duurzaamheid

De doelstellingen op klimaat en energie zijn een grote opgave voor gemeenten waarbij Kaag en Braassem een Lokale Energie Strategie heeft vastgesteld. Het nieuwe kabinet zet in op bestaande afspraken aan de hand van drie pijlers waaronder energietransitie en klimaatadaptatie. Het verminderen van uitstoot van broeikasgassen maar ook aanpassen aan, voorbereid zijn op en omgaan met klimaatverandering.

Koers

Kaag en Braassem doet actief mee aan de energietransitie en de verduurzaming van Nederland

Doelen

Een veilige groene en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier door;

- ❖ Het beperken van de CO2 uitstoot in de gebouwde omgeving
- ❖ De uitstoot door verkeer en vervoer te verlagen
- ❖ Meer aandacht te hebben voor de gevolgen van klimaatverandering
- ❖ De biodiversiteit te verbeteren
- ❖ De bodemdaling te beperken en
- ❖ Bewuster om te gaan met energie, water, grondstoffen en voedsel

Uitvoering 2025

- ❖ De lokale energiestrategie (LES) wordt verder uitgewerkt naar een uitvoeringsagenda voor 2025. Naast het besparen op energie, richten we ons op het regisseren van grootschalige opwek van elektriciteit door wind en zon. Energie besparen is belangrijk. Hier waren we al mee bezig voordat er een LES was en wij blijven ons hiervoor inzetten bijv. door:
 - Inwoners een gratis gesprek aan te bieden met één van de energiecoaches;
 - Particuliere huiseigenaren te ondersteunen met de nieuwe subsidieregeling voor het isolatieprogramma in Kaag en Braassem;
 - Ondernemers te wijzen op een gratis energiescan via de Omgevingsdienst;
 - Samen met ondernemers van het Veenderveld een energiehub op te zetten;
 - In twee verschillende kernen te starten met wijkuitvoeringsplannen met als doel om op termijn aardgas vrij te worden;
 - Met initiatiefnemers een gebiedscoöperatie op te richten.
- ❖ In de communicatie over duurzaamheid maken we zichtbaar wat al kan, wat beter of anders kan, wat nog lastig is en wat nog moet gebeuren. Door kennis en ervaringen te delen inspireren mensen elkaar, komen ze in beweging en gaan noodzakelijke veranderingen en ontwikkelingen sneller. Voor elk project binnen duurzaamheid maken we daarom een gerichte communicatiecampagne met als doel:
 - Verbinden: we betrekken inwoners en ondernemers en zijn in gesprek.
 - Verhelderen: we informeren op tijd en duidelijk en vertellen waarom, hoe, wat en wanneer.
 - De weg wijzen: we verwijzen naar betrouwbare bronnen
 - Inspireren: we laten zien wat er al gebeurt.

Thema: Land- en tuinbouw(gebieden)

Het kabinet Schoof slaat een nieuwe koers in het landelijk gebied in. Voedselzekerheid en innovatie van de land- en tuinbouw en visserij staan hierbij centraal. Boeren, vissers en tuinders krijgen de ruimte om te ondernemen en tegelijkertijd bij te dragen aan het halen van de verschillende doelen die de maatschappij van hen vraagt.

Koers

Een belangrijk deel van het grondgebied van Kaag en Braassem is in gebruik bij agrariërs en ook in de toekomst zal de land- en tuinbouw een grote rol blijven spelen. Duidelijke kaders om verrommeling van het land- en tuinbouwgebied tegen te gaan en een vitale innovatieve land- en tuinbouwsector zijn hierbij van groot belang.

Doelen

- ❖ Bodemdaling tegengaan.
- ❖ Een vitale innovatieve land- en tuinbouwsector.
- ❖ Behoud openlandschap.

Uitvoering 2025

- ❖ In het najaar van 2024 gaat het gebiedsproces Geestweg en Floraweg van start. Inwoners en bedrijven in het gebied worden gefaciliteerd om de toekomst voor dit gebied te bepalen. Dit loopt door in 2025. De resultaten worden ingezet voor het overleg met provincie over de ruimtelijke kaders voor dit gebied.
- ❖ Het faciliteren van ondernemers en inwoners bij het uitwerken van concrete deelplannen voor De Baan en Sotaweg.
- ❖ Na akkoord van de subsidieregeling worden in 2025 de biodiversiteitsmaatregelen en de waterinfiltratiesystemen geïnstalleerd in de Vlietpolder en Blauwe Polder welke vallen onder het polderproces van Kaag en Braassem "Peilen op de toekomst".
- ❖ We betrekken ondernemers en hun vertegenwoordigers, zoals het Economisch Overleg Platform (EOP), LTO, Platform Tuinbouw Veenstreek en Boerenberaad, bij belangrijke ontwikkelingen en voeren regelmatig overleg.
- ❖ Een positieve grondhouding aannemen ten opzichte van nieuwe vormen van landschapsbeheer, agrarisch vastgoed en nieuwe vormen van boeren als dit bijdraagt aan nieuw perspectief voor de landbouw. Hierop zal maatwerk van toepassing zijn.
- ❖ Het nieuwe kabinet heeft in september 2024 besloten om te stoppen met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), dat bedoeld was om natuurherstel en het aanpakken van het stikstofprobleem te bevorderen. De huidige plannen hoeven niet meer voortgezet te worden. Er wordt verwacht dat het kabinet in september 2024 met alternatieve plannen zal komen. De provincies dringen aan op snelle duidelijkheid en financiering voor hun plannen, gezien de investeringen en verwachtingen die de afgelopen jaren zijn opgebouwd. De inzet van de provincies is wel om het gebiedsgericht werken voort te zetten. Gemeente Kaag en Braassem blijft zich inzetten om zowel de boeren te steunen, bodemdaling tegen te gaan als het herstel van de natuur te bevorderen.¹

¹ Informatie per 5 september 2024. Er zijn voortdurende ontwikkelingen in het Rijksbeleid. Zodra meer informatie beschikbaar komt, zullen wij daarop anticiperen.

Thema: Economie en bedrijventerreinen

Werkgelegenheid is een van de belangrijkste randvoorwaarden voor bestaanszekerheid van mensen. Daarom heeft de gemeente een belangrijke taak in het realiseren van voldoende mogelijkheid voor bedrijven om als werkgever en onderneming ruimte te krijgen voor deze ambitie.

Koers

Kaag en Braassem is een bedrijvige gemeente. Met bijvoorbeeld de ontwikkeling van bedrijventerreinen willen we in de aankomende jaren kansen benutten en onze lokale economie gezond houden.

Doelen

- ❖ Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven bieden en behouden
- ❖ De economische sector de ruimte bieden om te ondernemen
- ❖ Werkgelegenheid vergroten voor onze inwoners

Uitvoering 2025

- ❖ In de actualisatie van de omgevingsvisie worden economische ontwikkelingen meegenomen, zodat we blijven werken aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat. We streven ernaar (planologisch) uitnodigend te zijn voor lokale ondernemers door proactief mee te denken bij nieuwe initiatieven, kansen te verkennen en regelmatig overleg te voeren met ondernemers en hun verenigingen. Daarnaast vertegenwoordigen we de belangen van onze lokale ondernemers op zowel regionaal als provinciaal niveau.
- ❖ De bedrijventerreinen in onze gemeente zijn van groot belang voor onze lokale ondernemers. Bij (uitbreiding van) onze bedrijventerreinen willen we ruimte bieden aan (het doorgroeien van) lokale ondernemers. Onlangs is de regionale bedrijventerreinenstrategie van Holland Rijnland vastgesteld. In Kaag en Braassem richten wij ons met name op Drechthoek 2 en een andere mogelijke locatie.
- ❖ De ontsluiting van bedrijventerreinen, tuinbouwgebieden, winkellocaties en toeristische locaties, zoals de N207 en andere belangrijke wegen, vereist voortdurende aandacht. In samenwerking met onze verkeerskundigen, ondernemers en andere betrokken partijen onderzoeken we mogelijke verbeteringen.
- ❖ Voldoende personeel en aantrekkelijke banen zijn belangrijk voor zowel de economie van Kaag en Braassem als het welzijn van onze inwoners. Binnen de human capital aanpak van Holland Rijnland werken we aan de thema's: talent aantrekken, onderwijs en arbeidsmarkt, en slim en inclusief ondernemen.
- ❖ We betrekken ondernemers en hun vertegenwoordigers, zoals het Economisch Overleg Platform (EOP), bij belangrijke ontwikkelingen en voeren regelmatig overleg.

Inzicht in het programmabudget

Programma 3 heeft een totaalbudget van afgerond € 16,09 miljoen aan geraamde baten en € 28,85 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Binnen dit programma wordt een belangrijk deel van de lasten afgedekt door inkomsten uit afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges omgevingsvergunningen en leges burgerzaken. Uitgaven in de sfeer van de bouwgrondexploitatie zijn in principe afgedekt door de opbrengsten uit grondverkoop en voor zover deze niet toereikend zijn door getroffen verliesvoorzieningen. Onderstaande tabel geeft inzicht aan welke taakvelden dit wordt besteed.

		Bedragen * € 1.000		
		Begroting 2025		
Ruimte en leefomgeving		Lasten	Baten	Saldo
0.2	Burgerzaken	726	-330	396
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	88	-316	-228
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.123	-	1.123
2.1	Verkeer en vervoer	6.384	-355	6.029
2.5	Openbaar vervoer	312	-60	252
3.1	Economische ontwikkeling	1.052	-523	529
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22	-11	11
3.4	Economische promotie	187	-	187
5.5	Cultureel erfgoed	65	-	65
5.6	Media	21	-	21
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.233	-71	3.162
7.2	Riolering	4.266	-5.286	-1.019
7.3	Afval	3.882	-5.207	-1.324
7.4	Milieubeheer	1.461	-	1.461
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	203	-63	140
8.1	Ruimte en leefomgeving	2.417	-	2.417
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.419	-2.382	38
8.3	Wonen en bouwen	987	-1.154	-166
	Mutaties reserves	-	-338	-338
Totaal		28.849	-16.093	12.756

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 verwerkt.

Bedragen * € 1.000							
Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Programma budget 2025		Meerjarenperspectief				
			2026		2027		2028
Budget exploitatielasten	28.849	N	30.830	N	29.116	N	29.226
Baten	-15.756	V	-17.801	V	-14.916	V	-14.776
Saldo van baten en lasten	13.093	N	13.029	N	14.200	N	14.451
Reservemutaties: toevoegingen	0	N	0	N	0	N	0
Reservemutaties: beschikkingen	-338	V	0	N	0	N	0
Geraamd programmaresultaat	12.756	N	13.029	N	14.200	N	14.451
	2025		2026		2027		2028
Toevoegingen							
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0
	0	N	0	N	0	N	0
Beschikkingen							
Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden	-300	V					
Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-38	V					
	-338	V	0	N	0	N	0

Meerjarenbegroting en algemene dekkingsmiddelen

Het meerjarenperspectief van de algemene dekkingsmiddelen is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2025–2028 verwerkt.

Bedragen * € 1.000									
Algemene dekkingsmiddelen	Programma budget 2025	Meerjarenperspectief							
		2026		2027		2028			
Saldo van toe te rekenen overhead	11.992 N	11.469 N	11.513 N	11.500 N					
Geraamde vennootschapsbelasting	1 N	1 N	1 N	1 N					
Lokale heffingen	-7.113 V	-7.150 V	-7.188 V	-7.225 V					
Algemene uitkering	-49.477 V	-47.529 V	-48.287 V	-48.950 V					
Ontvangen dividend	-676 V	-676 V	-676 V	-676 V					
Saldo financieringsfunctie	-377 V	10 N	204 N	24 N					
Saldo van baten en lasten	-45.649 V	-43.876 V	-44.433 V	-45.326 V					
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N					
Reservemutaties: beschikkingen	0 N	0 N	0 N	0 N					
Geraamd resultaat algemene dekkingsmiddelen	-45.649 V	-43.876 V	-44.433 V	-45.326 V					
Toevoegingen	2025	2026	2027	2028					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N					
	0 N	0 N	0 N	0 N					
Beschikkingen									
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N					
	0 N	0 N	0 N	0 N					

Overzicht kosten van overhead

Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Gemeenten mogen de overhead niet langer toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Het overzicht kosten van overhead is sinds 2017 een vast onderdeel van de gemeentelijke begroting. Met onderstaand overzicht is de omvang en de samenstelling van de overhead inzichtelijk gemaakt.

Overhead	Bedragen * € 1.000		
	Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo
Beheer & projecten	673	-72	601
Buitendienst	138	-	138
Concernstaf	506	-	506
Klantcontact & informatie	1.769	-3	1.766
Middelen	2.108	-	2.108
Ruimte & sociaal	208	-	208
Juridische zaken en veiligheid	933	-	933
Directie	320	-15	305
Bestuursondersteuning college	200	-	200
Gemeentehuis	690	-53	637
Cluster ICT	3.679	-	3.679
Cluster P&O (excl. eigen loonlasten)	911	-	911
Tractiemiddelen	-	-	-
Huisvesting buitendienst	-	-	-
Cluster belastingen	-	-	-
Totaal	12.135	-143	11.992

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Intussen hebben wij aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2023. De hoogte van de aangifte ligt onder het budget van € 1.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd.

Onvoorzien

Bij het vaststellen van de begroting 2015 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Deze beleidskeuze is vastgelegd in de Financiële Verordening. Ook in deze begroting staat de post onvoorzien op € 0.

Lasten en baten per thema

Hierna worden de lasten en baten per thema voor het jaar 2025 inzichtelijk gemaakt. Hoewel de thema's in het programmaplan op inhoud, onder één specifiek programma worden toegelicht, zijn sommige thema's financieel verweven. Een voorbeeld daarvan zijn thema's als Financiën, Organisatie, Participatie en communicatie en Regionale samenwerking, die meerdere programma's raken of in elkaar verweven zijn. Ambtelijke inzet op thema participatie en communicatie of op thema Land- en tuinbouw(gebieden) is hier in het thema Organisatie verantwoord. Dit is dan ook een voorzichtige poging om een alternatieve relatie te leggen tussen het geld en de thema's.

				Bedragen * € 1.000	
Thema	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten
Bestuur	2.110		2.110	2,3%	0,0%
Duurzaamheid	6.010	-5.724	286	6,7%	6,3%
Economie en bedrijventerreinen	405	-17	389	0,4%	0,0%
Financiën	5.781	-61.508	-55.727	6,4%	68,2%
Jeugd	7.602	0	7.602	8,4%	0,0%
Land- en tuinbouw(gebieden)	1		1	0,0%	0,0%
Omgevingsvisie	2.504	-316	2.189	2,8%	0,3%
Onderwijs	4.133	-827	3.307	4,6%	0,9%
Organisatie	12.862	-473	12.389	14,3%	0,5%
Participatie en communicatie	21		21	0,0%	0,0%
Recreatie	272	-39	233	0,3%	0,0%
Regionale samenwerking	330		330	0,4%	0,0%
Sociaal domein	20.350	-6.515	13.834	22,6%	7,2%
Sport	6.787	-869	5.918	7,5%	1,0%
Veiligheid en handhaving	3.548	-58	3.490	3,9%	0,1%
Verkeersveiligheid, openbare ruimte en IBOR	14.110	-5.795	8.315	15,6%	6,4%
Wonen	3.406	-3.535	-129	3,8%	3,9%
Mutatie reserves	0	-4.558	-4.558	0,0%	5,1%
Saldo	90.234	-90.234	0	100,0%	100,0%

Regeling beleidsindicatoren

Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 maart 2016, nr. 2016-0000177572

Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	2025
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,07 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,66 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 808
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	nmb
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	13%
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	nmb
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nmb
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nmb
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nmb
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nmb
3. Economie	Funciemenging	%	LISA	nmb
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	nmb
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	nmb
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	nmb
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	nmb
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	nmb
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	nmb
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nmb
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nmb
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nmb
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	nmb
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	nmb
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	nmb
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	nmb
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	nmb
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	nmb
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	nmb
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	nmb
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	nmb

Paragrafen

In deze programmabegroting zijn de onderstaande paragrafen opgenomen:

- 1) Lokale heffingen
- 2) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3) Kapitaalgoederen
- 4) Financiering
- 5) Bedrijfsvoering
- 6) Verbonden partijen
- 7) Grondbeleid

1. Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelastingen (OZB), de roerende-zaakbelasting (RZB), de forensenbelasting, en mogelijk per 2025 logiesbelasting. Tevens wordt een aantal rechten geheven: de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, leges, marktgelden en grafrechten. In deze paragraaf wordt nader aandacht besteed aan de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.

Beleid rondom belastingen

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen de gemeentelijke kostenontwikkeling volgen. Voor de belastinginkomsten wordt een inflatiecorrectie toegepast van 4,4 %. Dit percentage is gebaseerd op de loonvoet sector overheid voor 2025 uit de kerngegevensstabel van het CEP per februari 2024. De heffingen voor riool en afval zijn maximaal 100% kostendekkend, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele btw-component in de kosten.

Onroerendezaakbelastingen 2025 (OZB)

Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Zodra de nieuwe WOZ-waarden voor 2025 (peildatum 1-1-2024) bekend zijn zal bij het tarievenvoorstel in december 2024, na vaststelling van de begroting, het definitieve belastingtarief hierop worden aangepast. Bij het bepalen van het tarief voor 2025 wordt tevens rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 4,4% ten opzichte van de raming 2024, vermeerderd met areaaluitbreidingen

Afvalstoffenheffing 2025

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. Er is in december 2021 voor 2022 en verder, een vast basistarief vastgesteld. Hierbij is geen onderscheid meer gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Daarnaast zijn er drie variabele tarieven gebaseerd op het aantal keer dat een container (afhankelijk van de grootte, 140 of 240 liter) of een zak restafval wordt aangeboden. In december 2024 worden de vaste en variabele tarieven voor 2025 vastgesteld. Ons beleid is om de tarieven kostendekkend te laten zijn. Dat is voor 2025 gelukt.

Riool- en waterzorgheffing 2025

Vanaf 2024 is in de verordening geen sprake meer van rioolheffing maar van riool- en waterzorgheffing. Naast de afvoer van water is er ook zorg voor beheer van het grondwaterpeil en voorkoming van droogte. De herziening van de verordening is uitgewerkt watertakenplan 2024-2027. De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op dit watertakenplan 2024-2027. In december 2024 worden de tarieven voor de heffing definitief vastgesteld.

Bouwleges 2025

Bij het ramen van de bouwleges wordt, gelet op ervaringen uit het verleden, het voorzichtigheidsbeginsel gehanteerd. Dit wil zeggen dat alleen de reguliere leges worden geraamd en elk jaar afzonderlijk wordt bekeken of er aanvullend ook leges kunnen worden geraamd voor projecten die in de periode van het meerjarenperspectief van de begroting worden verwacht.

Inmiddels is de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 ingegaan. Er zijn onderwerpen waar in 2024 ervaring mee wordt opgedaan, zoals bijvoorbeeld de opvang van inkomstendering als de bouwtechnische toets voor bepaalde bouwwerken overbodig wordt. Maar over zaken als het heffen van leges over milieubelastende activiteiten moet nog duidelijkheid komen. Er is inmiddels een nieuwe legesverordening conform de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. In het eerste kwartaal van 2025 maken we over 2024, een eerste evaluatie van deze leges.

Overzicht belastingdomein gemeente Kaag en Braassem

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van het lokale belastingdomein. Ook is vermeld hoe de ramingen voor 2025 tot stand zijn gekomen en waar nodig nog toegelicht per belastingsoort. De totale raming van eigen inkomsten is bepaald op basis van het bestaande beleid bij de lokale heffingen en als baat opgenomen in de begroting 2025. Aan de hand van de nog vast te stellen WOZ-waarden 2025 (peildatum 1 januari 2024) zullen de definitieve OZB-tarieven 2025 worden bepaald.

		<i>bedragen in €</i>
		begroting 2025
OZB eigenaren woningen		5.551.633
OZB eigenaren niet-woningen		944.528
OZB gebruikers niet-woningen		657.875
RZB eigenaren woningen		21.691
Inzameling grof huishoudelijk afval		150.641
Afvalstoffenheffing		4.616.685
Rioolheffing		4.712.844
Logiesbelasting		38.000
Forensenbelasting		369.914
Precariobelasting		3.000
Diverse rechten	grafrechten	63.090
	marktgeden	11.000
Diverse leges	omgevingsvergunningen	1.151.513
	snelle motorboten	20.966
	burgerzaken	306.388
		18.619.768

Kostendekkend

Met ingang van 2017 is extra informatie verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de baten de lasten niet overschrijden. Deze informatie wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen.

De tarieven voor afvalinzameling, riolering, begraafplaatsen en omgevingsvergunningen worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van persoons- en reisdocumenten alsook de overige vergunningverlening op basis van de APV.

		<i>bedragen in €</i>
Nr Afvalinzameling en –verwerking (taakveld 7.3)		Begroting 2025
1	Kosten taakveld afval (netto)	3.403.179
2	BTW	681.892
3	Overhead	644.871
4	Toerekening rente	39.017
5	Totaal kosten	4.768.959
6	Inkomsten	-4.766.685
7	Netto-lasten	2.274
8	Kostendekking	100%

- 1 *Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.*
- 2 *Extracomptabele toegerekende btw op kosten en investeringen op grond van de invoering van de btw-plicht gemeente.*
- 3 *Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt conform BBV-voorschriften extracomptabel toegerekend.*
4. *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften*

Bij de vaststelling van de Verordening afvalstoffenheffing 2023 en de daarin opgenomen afvaltarieven voor 2023 is bepaald dat er een groei in kostendekkendheid wordt nagestreefd. In deze begroting is de kostendekkendheid 100%. Door een goed scheidingsgedrag en zo min mogelijk aanbieden van restafval kunnen inwoners hun werkelijke lasten lager houden.

Nr Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)		Begroting 2025
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	2.696.662
2	BTW	497.411
3	Overhead	708.204
4	Toerekening rente	996.967
5	Totaal kosten	4.899.244
6	Inkomsten	-4.712.844
7	Netto-lasten	186.400
8	Kostendekking	96%

- 1 *Betreft kosten zoals opgenomen in het geactualiseerde watertakenplan aangevuld met de taakgerichte uren.*
- 2 *Extracomptabel toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de btw-plicht gemeente.*
- 3 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.*
- 4 *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.*

De kostendekkendheid van de riool- en waterzorgheffing bedraagt 96%. Dat is iets minder dan 100%. De kostenstijging (door hogere rente en personele inzet) gaat in 2025 wat harder dan geraamd. Het college

kiest er vooralsnog voor de inkomsten te handhaven conform het vorig jaar vastgestelde Watertakenplan, en ook het nadeel niet te onttrekken aan de voorziening riolering.

		bedragen in €
Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	Begroting 2025
1	Kosten taakveld begravingen	182.556
2	Overhead	43.189
3	Toerekening rente	20.851
4	Totaal kosten	246.596
5	Inkomsten	-63.090
6	Netto-lasten	183.506
7	Kostendekking	26%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op het taakveld begraafplaatsen*
- 2 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.*
- 3 *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.*

		bedragen in €
Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO) (taakveld 8.3)	Begroting 2025
1	Kosten op de taakvelden	987.341
2	Overhead	261.197
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	1.248.538
5	Inkomsten	-1.151.513
6	Netto-lasten	97.025
7	Kostendekking	92%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).*
- 2 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond de BBV-voorschriften.*
- 3 *Toerekening van rente is niet van toepassing.*

		bedragen in €
Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	Begroting 2025
1	Kosten op de taakvelden	726.150
2	Overhead	178.276
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	904.426
5	Inkomsten	-329.854
6	Netto-lasten	574.572
7	Kostendekking	36%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.*
- 2 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extra comptabel toegerekend op grond van de BBV- voorschriften.*
- 3 *Toerekening van rente is niet van toepassing.*

Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishou	2024		2025		Mutatie
OZB bij een fictieve woz-waarde van € 465.000	€	419	€	437	4,4%
Afvalstoffenheffing vast tarief (*)	€	305	€	310	1,6%
Riool- en waterzorgheffing	€	303	€	322	6,2%
Totale gemiddelde woonlasten per meerpersoonsh	€	1.026	€	1.068	4,1%

() De werkelijke last per huishouden afvalstoffenheffing is afhankelijk van het scheidingsgedrag. Boven op het vast tarief wordt nog een bedrag per aangeboden zak of container in rekening gebracht.*

Kwijtscheldingsbeleid

Een belastingplichtige met een inkomen van 100% of minder van het minimuminkomen komt in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het verwachte weerstandsvermogen voor het begrotingsjaar 2025 en geeft een doorkijk naar toekomstige ontwikkelingen. Ook geeft het inzicht in de financiële kengetallen in de begrotingsperiode 2025-2028.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

- Een inventarisatie van de risico's met een risicoprofiel en een benodigde weerstandscapaciteit gebaseerd op risicosimulatie;
- Inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit;
- Beoordeling van het weerstandsvermogen;
- Overzicht van structurele risico's en toekomstige ontwikkelingen;
- Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform de in 2023 geïntroduceerde nieuwe systematiek.

Risicoprofiel

Onderstaand zijn de belangrijkste risico's voor de gemeente weergegeven. Hierbij is tevens een inschatting gemaakt van de kans van optreden en de mogelijke maximale financiële gevolgschade. Het percentage geeft de invloed van het risico op het totaal benodigde weerstandsvermogen aan.

Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum	Inloed (%) weerstand
Erfwijkingen op de raming open einde regeling Participatiewet Toename kosten bijzondere bijstand	De Participatiewet kent een open einde regeling. Het uitkeringsbestand kan jaarlijks fluctueren. De begroting is budgettair neutraal opgesteld (begrote uitgaven zijn gelijk gesteld aan de verwachte BUIG-uitkering). Mochten er meer kosten zijn dan begroot, moeten wij als gemeente de eerste 7,5% van de overschrijding dragen Er speelt landelijk "alleenverdienersproblematiek". Dit houdt het volgende in: een samenloop van regelingen pakt voor een groep alleenverdieners met een combinatie van inkomstenbronnen nadelig uit. Daardoor ontvangen zij minder huur- en zorgtoeslag dan wenselijk is. Als gevolg hiervan hebben zij een lager besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar huishouden met een volledige bijstandsuitkering en ligt dit inkomen onder het bestaansminimum (bijstandsnorm en maximale toeslagen). Gemeenten ontvangen budget om deze mensen te ondersteunen. Indien dit niet voldoende is, komen de meerkosten verhaald op de bijzondere bijstand.	75%	€ 500.000	16,2%
Geschil extra kosten zettingsproblematiek Grietpolderweg	Het geschil over de verantwoordelijkheid van de extra kosten voor de Grietpolderweg in het kader van de zettingsproblematiek is nog niet beslecht. De gevolgen worden geraamd tussen de € 0 en 2,5 miljoen. De gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank. Ondanks, de in de ogen van de gemeente sterke positie, wordt in het kader van de risicoreservering toch rekening gehouden met een negatieve uitspraak.	25%	€ 2.500.000	26,9%
Grote tekorten op de arbeidsmarkt en het niet (tijdig) kunnen invullen van kritische functies waardoor duurdere inhuur noodzakelijk is.	Voor de gemeente is het een uitdaging om voldoende gekwalificeerde medewerkers te behouden en/of te werven. De druk op de medewerkers wordt groter gezien een aantal externe ontwikkelingen in zowel de sociale als ruimtelijke beleidsvelden. Hiermee bestaat er ook een risico op een hoger ziekteverzuim dan voorzien. Hoewel het arbeidsmarkt risico een lange termijn component kent, wordt in de risico reservering rekening gehouden met extra uitgaven voor komend jaar (de meerkosten tov het salarisbudget).	70%	€ 199.500	6,0%
Afwijkingen op de raming open einde regeling Wmo ondersteuning	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) kent een open einde regeling. Ondanks de opgebouwde ervaring en kwaliteit van de prognoses kan het voorkomen dat grote en/of complexe woningaanpassingen noodzakelijk zijn.	50%	€ 200.000	4,3%
Bovenmatige stijging bouwkosten, schaarste bouwproducten en brandstof/energieprijzen	Als gevolg van de snel stijgende bouwrijzen is in de begroting rekening gehouden met indexaties. Zowel voor investeringsprojecten (indexatie) als voor beheerprojecten en regulier onderhoud is in de richtnota en begroting rekening gehouden met een aanzienlijke stijging. Omdat de markt op dit moment dermate volatiel en onvoorspelbaar is, wordt een extra risico reservering voor 2024 opgenomen.	20%	€ 2.596.000	22,4%
Jeugdzorg: -Ombouw gesloten jeugdhulp -Ombuiging jeugdzorg rendeert onvoldoende -Vervallen regionale solidariteitsprincipe	Op het gebied van jeugdzorg spelen meerdere risico's die we hier samenvoegen. Het gaat om de volgende risico's: - Ombouw gesloten jeugdhulp: de financiële situatie van aanbieders van gesloten jeugdhulp blijft precair. Mochten er extra middelen nodig zijn om de continuïteit van gesloten jeugdhulp te (blijven) borgen, zijn wij als gemeente verplicht om deze middelen beschikbaar te stellen. Gesloten jeugdhulp is namelijk aangewezen als cruciale zorg. De raad is per brief van mei 2023 over dit risico geïnformeerd. - Meerkosten (specialistische) jeugdhulp: we zien de afgelopen jaren lokaal en regionaal dat het beroep op de jeugdhulp blijft toenemen. Regionaal worden bezuinigingsmaatregelen voorbereid, maar het risico bestaat dat deze niet direct effect sorteren. Indien er geen ombuiging van instroom, doorstroom en uitstroom plaatsvindt, bestaat dan ook het risico dat het bedrag in de begroting onvoldoende is. -Regionaal solidariteitsprincipe komt te vervallen: Binnen de regio werken we met een solidariteitsprincipe. Dit houdt in elke gemeente een x% bijdraagt aan de regionale begroting. Het % is gebaseerd op het aandeel in de uitgaven t-2. Als besloten wordt te stoppen met het solidariteitsprincipe, gaat elke gemeente de werkelijke kosten betalen. Dit kan positieve effecten hebben, maar brengt ook een risico met zich mee. Dit risico is dat er door bepaalde uitzonderlijke situaties in individuele casuïstiek (bijvoorbeeld door uithuisplaatsing van meerdere kinderen in een gezin) er hogere kosten zijn dan verwacht.	75%	€ 750.000	24,2%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 6,7 miljoen) niet nodig is. De kans is zeer klein dat alle risico's tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande grafiek en tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Resultaten risico simulatie:

Zekerheidspercentage	Bedrag	Statistieken	Waarde
10%	€ 251.191	Minimum	€ 0
25%	€ 482.836	Maximum	€ 6.134.377
50%	€ 827.989	Gemiddeld	€ 1.158.709
75%	€ 1.631.785	Standaarddeviatie	€ 952.463
80%	€ 1.976.848	Absolute maximum	€ 6.746.000
90%	€ 2.647.867	Trekkingen	100.000
95%	€ 3.057.677		
99%	€ 4.129.628		

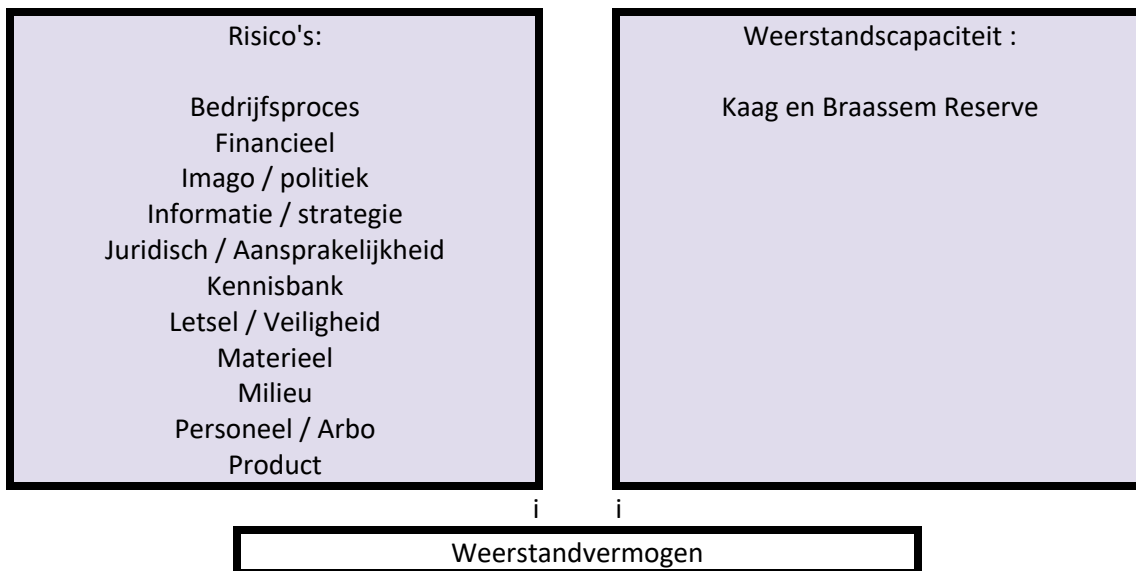
Uit de grafiek en tabel volgt dat het 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.648.000 (benodigde weerstandscapaciteit). De norm van 90% wordt toegepast bij Nederlandse gemeenten. Extra zekerheid gaat vanaf dit punt een naar verhouding groter beslag leggen op de weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Kaag en Braassem bestaat uit de algemene reserve. Dit bestaat in het geheel uit middelen die de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 26.572.000}{€ 2.648.000} = 10,0$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Het ratio van onze gemeente valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Structurele risico's en nieuwe ontwikkelingen

Bovenstaand is aangegeven welk beslag incidentele risico's kunnen hebben op de beschikbare weerstandscapaciteit. Hierbij is strikt aangegeven dat het om risico's gaat die de gemeente direct geld kosten. Aangenomen is dat structurele risico's niet worden verrekend. Met andere woorden de gemeente reserveert niet voor risico's met effecten die zich op middellange en lange termijn kunnen voordoen. Hiervoor worden besluiten genomen in het kader van beheersing daarvan, en de (financiële) gevolgen worden opgenomen in de begroting.

De structurele risico's waarop (extra) beheerst moet gaan worden:

- De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en gevolgen voor de gemeentelijke organisatie en dienstverlening op middellange termijn;
- Tijdige keuzes in beheer en onderhoud ten aanzien van stijgende prijzen, areaaluitbreiding, beheerniveau 's en klimaatimpact;

- Bijsturing of tijdige signalering stijgende bijdragen aan verbonden partijen;
- Tijdige sturing op grondexploitaties in het kader van renteontwikkelingen en grondprijzen;
- Renterisico en prijsrisico in het kader van de komende investeringen en projecten zoals de kindclusters en het Sportpad.
- Herziening inrichting jeugdhulp en te realiseren besparingen.
- Het effect van de nieuwe Omgevingswet op de bouwleges. Het jaar 2024 is het 1^e ervaringsjaar.
- Areaaleffecten (door groei van het inwonertal) van onderwijshuisvesting, infrastructuur/openbare ruimte, en de sociale voorzieningen.

Conclusie

Ons weerstandsvermogen kwalificeert als uitstekend voor de korte termijn risico's. Wij hebben ruim voldoende buffer om incidentele tegenvallers op te vangen. Om ook op de langere termijn financieel gezond te blijven, is belangrijk om het instrument van risicobeheersing breed in te bedden in de organisatie.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen maken een vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Begroting jaar 2025						
Kengetallen:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
netto schuldquote	40%	71%	126%	166%	181%	184%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	29%	62%	117%	157%	171%	175%
solvabiliteitsratio	44%	37%	25%	19%	18%	18%
structurele exploitatieruimte	10%	1%	1%	0%	0%	0%
grondexploitatie	2%	1%	3%	3%	4%	5%
belastingcapaciteit	114%	122%	113%	113%	113%	113%

Elk kengetal kent een signaalwaarde en wordt hierna toegelicht. Met groen wordt aangegeven dat we aan de veilige kant van de signaal waarde zitten, oranje staat voor neutraal, en rood staat voor risicovol.

1. Netto Schuldquote	
In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.	

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
netto schuldquote	40%	71%	126%	166%	181%	184%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

De schuldquote verslechtert fors. Dit wordt primair ingegeven door het grote volume van investeringen in met name onderwijshuisvesting en sport, die inmiddels zijn geaccordeerd. In eerdere raadsessies is inzichtelijk gemaakt dat het voorgenomen investeringsvolume de komende 4 jaren een veelvoud is van de afgelopen 4 jaar. Wij gaan fors meer lenen voor de investeringen. Budgettair heeft dit geen effect, omdat wij reeds enkele jaren de beoogde rente en afschrijving van potentiële nieuwe onderwijshuisvesting als stelposten, meerjarig ramen in de begroting.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijv. aan sportverenigingen, personeelshypotheek). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto Schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	29%	62%	117%	157%	171%	175%

Inzicht

De effectieve schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die door zijn betaald aan derden en het geld dat is geïnvesteerd in nog te leveren bouwgrond is geëlimineerd. De voor alle verstrekte leningen gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld dan de netto schuldquote. Maar ook hier is nog steeds het effect te zien van onze forse investeringsambities.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
solvabiliteitsratio	44%	37%	25%	19%	18%	18%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Ook de solvabiliteit daalt fors. Dit hangt samen met de eerder genoemde investeringsambities. Door de leningen gaat ons balanstotaal omhoog, en maakt het eigen vermogen daar dus een kleiner deel van uit. Ook dit is met uw raad in eerdere sessies besproken waarbij met behulp van een knoppenmodel inzichtelijk werd gemaakt welke invloed de verschillende investeringsambities hadden op onze solvabiliteit.

4. Structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
structurele exploitatieruimte	10%	1%	1%	0%	0%	0%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = 0	neutraal
Begrotingsruimte < 0	meest risicovol

Omdat wij een sluitende structurele begroting presenteren, scoort dit kengetal neutraal. In werkelijkheid heeft de begroting nog steeds een structureel positief saldo. U raad kiest ervoor om het voordeel van de begroting, als nader in te vullen lastenpost op te nemen, de zogenaamde budgettaire ruimte.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
grondexploitatie	2%	1%	3%	3%	4%	5%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijs veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkopen. Het risico of dit wel of niet lukt, is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het meerjarenperspectief een gezonde grondpositie heeft. De grondexploitaties worden jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook steeds de risico's bij deze grondexploitaties geactualiseerd. Zie hiervoor paragraaf 7.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:	2023	2024	2025	2026	2027	2028
belastingcapaciteit	114%	122%	113%	113%	113%	113%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Bij deze indicator worden de woonlasten voor een huiseigenaar (OZB, riool- en afvalheffing) vergeleken met het landelijk gemiddelde. Een laag percentage suggereert weinig risico omdat er nog ruimte is om de belastingen te verhogen. Wij zitten boven gemiddeld. Daar hoort wel een nuancering bij. Dit kengetal kijkt naar de woonlasten van het vorige begrotingsjaar, hier dus 2024.

Algemeen oordeel

Vorig jaar hadden we nog een structureel tekort op in de meerjarenraming. Uw raad heeft met een pakket van realistische ombuigingen bij de Richtnota, structurele ruimte weten te creëren in de meerjarenraming. Het hielp ons dat de meicirculaire 2024 ook nog meezat. Tussen de richtnota en deze begroting deden zich wat overkomelijke ontwikkelingen voor, maar het lange termijn beeld is nog steeds positief. Onze leningenportefeuille zal, als wij alle investeringen voortvarend realiseren, de komende jaren fors toenemen. Dat betekent dat onze begroting gevoeliger wordt voor renteaanpassingen. Het laatst beeld daarbij is dat de ECB nu juist weer inzet op een geleidelijke verlaging van de rente. Dat stelt voor nu gerust, maar geeft nog geen garanties voor de verdere toekomst.

3. Kapitaalgoederen

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewerkt en gerecreëerd. In beleidsvisies en beheerplannen geven we richting aan het meerjarig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering pakken we het beheer en onderhoud zoveel mogelijk integraal op. Onderstaande tabel geeft inzicht in het te onderhouden areaal van de gemeente.

Het beheerareaal

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR:*)		Riolering:	
Groen		Kolken	9500 stuks
- Hagen (omtrek in m1) - Gras/Gazon (in km2) - Gras/Berm (in km2) - Gras/Bloemrijk (in km2) - Cultuur beplanting (in km2) - Natuurlijke beplanting (in km2)	19246 0,235 0,569 0,243 0,140 0,176		
Bomen	10.017 stuks	Vrij verval riool	153 km
Water	0,17 km ²	Drukriool (incl. persleiding)	138 km
		Gemalen	96 stuks
Beschoeiing of natuurvriendelijke oever		Pompputten (in beheer)	772 stuks
- Beschoeiing (in m1) (beschoeid, palenrij en damwand. - Natuurvriendelijke oever (in m1) (NVO, onderwaterbeschoeiing)	44.298 4.558		
Straatmeubilair	1475 stuks (totaal)	Verharding:	
- Prullenbakken (Afvalbakken, containers, blikvanger en hondenpoepbak) - Banken - Overig	559 stuks 413 stuks 503 stuks	Elementen Asfalt Beton Halfverharding	735.130 m2 683.893 m2 5468 m2 15.757 m2
Speeltoestellen	422 stuks	Verkeersborden	5698 stuks
Lichtmasten	5.500 stuks		
Kunstwerken:			
Aanleginrichting (Remmingswerk)	4 stuks		
Aanleginrichting (Pont)	3 stuks		
Steiger	20 stuks		
Bruggen (beweegbaar)	11 stuks		
Bruggen (vast)	208 stuks		
Dammen	7 stuks		
Damconstructies	1 stuks		

Grondkeringen	26 stuks		
Keermuur	5 stuks		
Schutsluis	1		
Trappen	4		
Voetgangerstunnel RV	1		
Viaduct RV	1		
Waterreguleringswerken	6		
Duikers <1 m1	354		
Duikers >2 m2	32		

* Eenheden zijn afgeleid van het IBOR en geactualiseerd op basis van de areaalvlakken in het beheerprogramma Geovisia.

<i>Gebouwen:</i>	<i>Stuks</i>
Gebouwen waarvan:	34
- Groep 1 (vaste voorraad)	15
- Groep 2 (beheer door sportbedrijf)	3
- Groep 3 (losse voorraad)	7
- Groep 4 (reeds uitgefaseerde voorraad)	8

Begin 2020 is het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) door de gemeenteraad vastgesteld voor de periode 2020-2024. Doel van het IBOR is om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te beheren, afgestemd op de behoefte van de (deelgebieden binnen de) gemeente binnen daarbij passend budget. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen, zoals civiele kunstwerken, riolering en gebouwen, zijn vastgelegd in aparte beheerplannen. Onderstaande tabel geeft de actuele stand van zaken van de diverse beheerplannen weer.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
IBOR	2020	2024	Ja	Nee
Watertakenplan	Q4 2023	2027	Ja	Nee
Gebouwen	Q4 2019	2024	Ja	Nee
Civiele kunstwerken	2021	2024	Ja	Nee

Kwaliteit

Beheercategorie - Beheergroep	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Woongebieden	Fietspaden	Buitengebied	Centra
• GROEN	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
• VERHARDING	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
• WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
• MEUBILAIR	< C >	< C >	< C >	< B >	< C >	< B >
• REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >

In bovenstaande figuur zijn de door de gemeenteraad vastgestelde beeld kwaliteitsniveaus weergegeven waarmee de openbare ruimte in de verschillende deelgebieden wordt onderhouden. Aan de kwaliteitsniveaus zijn normbedragen en te onderhouden arealen gekoppeld, op basis waarvan het totaal benodigde beheerbudget is vastgesteld en toegekend. Hierbij is A een hoge beeldkwaliteit aflopend naar D met een lage of onvoldoende beeldkwaliteit.

Het is belangrijk om op te merken dat beeldkwaliteit en technische kwaliteit twee verschillende dingen zijn. Beeldkwaliteit C houdt bijvoorbeeld in dat de technische kwaliteit van de weg al fors verminderd is. In het nieuwe IBOR dat eind 2024 zal moeten worden vastgesteld. Zal de nadruk meer komen te liggen op de technische kwaliteit van onze wegen.

Riolering

Aan het einde van 2023 is het nieuwe Watertakenplan 2024-2027 (WTP) vastgesteld, dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vervangt. Dit nieuwe plan verschuift de focus naar een bredere aanpak van waterbeheer, waarin niet alleen aandacht wordt besteed aan de afvoer van riool- en regenwater, maar ook aan het beheer van oppervlakte- en grondwater. Deze bredere aanpak is noodzakelijk gezien de toenemende uitdagingen door klimaatverandering, die vaak om een integrale oplossing vragen.

Civiele kunstwerken

Civiele kunstwerken zijn essentiële bouwwerken in de openbare ruimte, waaronder bruggen, viaducten, duikers, kademuren, sluizen en veerstoepen. Gezien de waterrijke omgeving van Kaag en Braassem, beschikt de gemeente over een aanzienlijk aantal van deze objecten.

Het huidige beheerplan, dat loopt tot eind 2024, omvat een uitvoeringsprogramma voor groot onderhoud en vervanging. Dit plan markeert de overgang van incident-gestuurd naar risico-gestuurd beheer, waarbij de nadruk ligt op het plannen en uitvoeren van onderhoud op het meest geschikte moment. Dit vermindert de risico's op schadeaansprakelijkheid, kapitaalvernietiging en functieverlies.

In de eerste helft van 2024 wordt het nieuwe beheerplan voor de periode 2025-2029 opgeleverd, ter behandeling door het college en de gemeenteraad. Dit nieuwe plan zal voortbouwen op de huidige strategieën en verdere optimalisatie van het onderhoudsproces nastreven.

Enkele bruggen zijn niet opgenomen in het onderhoudsprogramma 2020-2024, maar naderen het punt waarop ze binnenkort moeten worden onderhouden of vervangen. Deze bruggen zijn relevant voor de ontsluitingsroutes van de ontwikkeling van Braassemerland. Het is daarom essentieel dat de onderhoudsmaatregelen worden afgestemd op het toekomstige gebruik. Door de ontwikkeling zal de belasting op deze bruggen toenemen, hoewel de exacte effecten op de bestaande kunstwerken nog niet duidelijk zijn.

Openbaar groen en water

Er is veel werk uitgevoerd aan het in kaart brengen van al het in beheer zijnde openbaar groen en water. Dankzij deze inspanningen is er nu een helder en completer beeld van de omvang en de staat van het groen- en waterbeheer. Met deze gedetailleerde informatie kunnen we nu veel doelmatiger te werk gaan. We kunnen beter plannen en prioriteiten stellen voor onderhoudswerkzaamheden, zoals baggeren, vervangen beschoeiingen, onderhoud bomen, enz. Door het duidelijker in kaart brengen van het openbaar groen en water is het beheer ervan aanzienlijk verbeterd, wat uiteindelijk bijdraagt aan een betere onderhouden leefomgeving voor alle inwoners.

Wegen (asfalt, elementen, beton en half verharding)

In 2023 is de twee jaarlijkse weginspectie opnieuw uitgevoerd. Deze dient als basis voor het inplannen en uitvoeren van het onderhoud in 2024 en 2025. Hiermee wordt het behouden van de kwaliteit van de verharding geborgd en het risico op kapitaalvernietiging en schadeaansprakelijkheid verkleint.

Daarnaast is het “ontstenen” van onze buitenruimte een speerpunt. Waarmee we het wegen areaal verkleinen en het groen areaal vergroten.

Gebouwen

De gemeente bezit gebouwen en bouwwerken. Deze zijn opgenomen in een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). De gebouwen zijn verdeeld in meerdere groepen, met verschillende onderhoudsniveaus. De vaste voorraad (groep één) bestaat uit gebouwen die we in principe willen behouden, zoals de gemeentelijke huisvesting. De gebouwen worden redelijk tot goed onderhouden. De (sport)gebouwen die worden geëxploiteerd het Sportbedrijf, betreffen groep twee. Het Sportbedrijf verzorgt ook het (groot)onderhoud van deze gebouwen. De losse voorraad (groep drie) bestaat uit gebouwen die de gemeente wenst af te stoten. Het onderhoudsniveau van groep drie is sober en doelmatig. De financiële consequenties van het MJOP 2020-2024 zijn verwerkt in deze begroting. Omdat het huidige MJOP in 2024 afloopt, wordt er in 2024 een nieuw MJOP voorbereid voor de periode 2025-2029.

Financieel

In onderstaande tabellen wordt inzichtelijk gemaakt hoe de financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting. Dit betreft de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte, de kunstwerken, riolering en voor gebouwen (exclusief personeel, kapitaallasten en energielasten).

Bedragen * € 1.000

Vertaling financiële consequenties onderhoud in de begroting	2025	2026	2027	2028
Onderhoud				
Groen	1.029	867	867	867
Verharding	2.336	2.176	2.176	2.192
Verharding (leges en vergoedingen)	-355	-355	-355	-355
Water	523	523	523	523
Openbare verlichting	807	807	807	807
Kunstwerken	584	584	794	794
Riolering	1.265	1.250	1.250	1.250
Gebouwen	367	367	367	367
Totaal budgetten onderhoud	6.556	6.219	6.429	6.444

Hierna zijn de reguliere kredieten opgenomen. Een aantal kredieten zijn nog niet vrijgegeven. Voor deze investeringen zijn wel stelposten opgenomen in de begroting voor de budgettaire consequenties. Maar voor elke ontwikkeling zal uw raad nog een separaat kredietvoorstel worden voorgelegd.

Bedragen * € 1.000

Vertaling financiële kredieten IBOR in de begroting	2025	2026	2027	2028
Kredieten				
Kunstwerken				
Riolering	3.550	3.550	3.550	3.550
Verharding	1.751	1.751	1.751	1.751
Vriezenweg en Vriezekaap Noord	2.750			
<i>Nog niet vrijgegeven (*):</i>				
<i>Verkeersveiligheid & IBOR (CUP 2.0)</i>	1.465	1.465		
<i>Brug Noorderhemweg</i>	4.400			
Totaal kredieten IBOR in de begroting	13.916	6.766	5.301	5.301

Om tot een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen te komen vindt continue afstemming tussen alle beheeronderdelen plaats. Op deze manier wordt (financieel) voordeel gehaald door middel van werk met werk maken.

4. Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 21 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- De kasgeldlimiet;
- De renterisiconorm;
- De rentevisie;
- Het kredietrisicobeheer;
- De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- De schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- De schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- De rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 17). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

Renterisicobeheer

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2025 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 7,7 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2025 € 18,1 miljoen. In 2025 zal voor € 10,9 miljoen worden afgelost en er zijn geen leningen waarvan de rente wordt herzien; waardoor de renterisiconorm niet zal worden overschreden.

Op basis van deze meerjarenbegroting is de verwachting dat we de renterisiconorm de komende jaren niet zullen gaan overschrijden.

bedrag x€ 1.000

Renterisico(norm) op vaste schuld	2024	2025	2026	2027	2028
renterisico op vaste schuld					
(1a) renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0	0
(1b) renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0	0
(1) netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
(2) betaalde aflossingen	10.883	10.894	6.405	6.293	8.050
(3) renterisico op vaste schuld (1+2)	10.883	10.894	6.405	6.293	8.050
renterisiconorm					
(4a) begrotingsomvang	78.366	90.234	92.293	85.259	85.692
(4b) het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
(4) renterisiconorm (4ax4b)	15.673	18.047	18.459	17.052	17.138
(5a) ruimte onder renterisiconorm (4>3)	4.790	7.153	12.054	10.759	9.089
(5b) overschrijding renterisiconorm (3>4)					

Rentevisie

Voor de begroting hebben we altijd de rentevisie van de BNG (Bank Nederlandse gemeenten) gevolgd. De BNG deed een voorspelling van de rente over 1 jaar. Echter, de BNG publiceert sinds 2024 geen rentevisie meer. Daarom is gekozen om voor de begroting de actuele rente van de BNG als uitgangspunt te nemen. Voor de nieuwe leningen en herfinancieringen in de meerjarenraming hanteren we: 3,16%, op basis van een 10-jaars fixed lening, peildatum 1 augustus 2024.

Korte termijn ontwikkelingen

Recentelijk heeft de ECB haar rente weer verlaagd. De ECB houdt verdere renteverlagingen open, afhankelijk van de economische situatie en inflatieontwikkeling in de Eurozone.

Kredietrisicobeheer

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De ondergrens van het drempelbedrag is verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 1,8 miljoen in 2025. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (ESTER/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). Bij de berekening van de financieringsbaten is met deze verwachtingen rekening gehouden.

Verstrekte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekkt aan woningcorporaties, verenigingen/stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstrekt). Eind 2025 is de verwachting dat er aan (door)verstrekte leningen een boekwaarde is van € 5,0 miljoen. Daarnaast is een converteerbare obligatielening aan Alliander beschikbaar gesteld van € 2,7 miljoen.

Verstrekte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat begin 2024 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheekleningen op woningen van inwoners ad € 0,5 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstrekte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheekleningen op woningen voor andere garantstellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 46,2 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat.

Tot en met juli 2021 had het WSW met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties 'Stichting Woondiensten Aarwoude' en 'Stichting MeerWonen', tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (=wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)). WSW staat borg voor deze leningen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken. In verband met de veranderde werkwijze van de achtervang heeft de WSW vanaf 1 augustus 2021 een nieuwe achtervangovereenkomst gesloten met alle gemeenten; waarbij alle contracten per die datum gelijk zijn getrokken. Hierbij worden de nieuwe leningen via een verdeelsleutel toegewezen aan de gemeenten waar de corporatie werkzaam is. Voorheen werd een lening één op één gekoppeld aan een gemeente.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden.

Gemeentefinanciering

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (lv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in het uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het geprognosticeerde EMU-saldo over boekjaar 2025 € 42 miljoen (negatief). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en doordat vanaf 2025 grote investeringen zijn gepland (met name op het gebied van nieuwbouw KINEO, IKC Woubrugge, groot onderhoud openbare ruimte, GRP, inleg eigen vermogen Vof Braassemerland), is de verwachting dat de gemeente vanaf dan een tekort zal hebben (meer zal uitgeven dan ontvangen). Op dit moment zijn er geen consequenties.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en investeringsplannen het uitgangspunt. Op basis van ervaringscijfers, inschatting van de (periodieke) uitgaven en ontvangsten en de mutaties in de leningenportefeuille voorzien wij per ultimo 2025 een financieringstekort van € 0,2 miljoen (exclusief resultaat). Door het financieringstekort zal de schuld toenemen.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille:

bedrag x € 1.000

Mutaties in de leningenportefeuille	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	40.186	59.002	105.609	142.204	151.911
(her)financiering	29.700	57.500	43.000	16.000	11.750
Reguliere aflossingen	10.883	10.894	6.405	6.293	8.050
Vervroegde aflossingen	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	59.002	105.609	142.204	151.911	155.611
Gemiddeld rentepercentage	2,93%	3,13%	3,19%	3,13%	3,13%

Gemeente Kaag en Braassem past het principe van totaalfinanciering toe. Dat wil zeggen dat de aangetrokken leningen niet één op één gekoppeld zijn aan de investeringsprojecten of verstrekte leningen; maar dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten.

Om een financieringstekort op te kunnen vangen is de verwachting dat in verband met herfinanciering van de in het verleden aangegane leningen voor onroerendgoedtransacties en financiering geplande investeringen/kapitaalverstrekking (met name op het gebied van nieuwbouw KINEO, IKC Woubrugge, groot onderhoud openbare ruimte, Watertakenplan, inleg eigen vermogen Vof Braassemerland) langlopende leningen zullen worden aangetrokken van respectievelijk € 30 miljoen, € 58 miljoen, € 43 miljoen, € 16 miljoen en € 12 miljoen. Daarnaast is de verwachting dat in de periode 2025-2028 kortlopende leningen zullen worden aangetrokken of tijdelijk gebruik zal worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG voor bedragen van maximaal € 5 miljoen (binnen de kaders van de kasgeldlimiet) om een tijdelijk financieringstekort op te kunnen vangen.

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

Rentetoerekening en renteresultaat

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 2,26%); waarbij het bij de begroting voorgerecalculeerde renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond.

De rekenrente in 2025 zal naar verwachting 2,5% zijn en is hiermee lager dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Reden is dat de we de afgelopen jaren de in het verleden aangegane leningen voor onroerendgoedtransacties grotendeels hebben geherfinancierd tegen een gunstiger rentetarief; en de rente op de kapitaalmarkt het afgelopen jaar flink is gestegen.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Renteschema 2025					
De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 2.550.423	
De externe rentebaten (idem)		-/-		€ 506.561	
Saldo rentelasten en rentebaten				€ 2.043.861	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ 164.923				
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 322.778	-/-	-€ 157.854	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€ 2.201.716	
Rente over eigen vermogen				€ 0	
Rente over voorzieningen				€ 259.249	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				€ 2.460.965	2,26%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-/-		€ 2.717.425	2,50%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury				-€ 256.460	-0,24%

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners en van beleids- en bestuurlijke processen, als ook de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoering onderdelen toe die in 2025, naast de reguliere werkzaamheden, extra inspanningen leveren om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

Organisatie en overhead

Onze ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren steeds meer toegegroeid (en zal dat de komende jaren blijven doen) naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern, met daaromheen een flexibele schil. Deze flexibele schil wordt afhankelijk van de vraag geactiveerd. Op dit moment beschikt de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 176,62 fte incl. 3,03 fte griffie. Dit is omgerekend 6,07 fte per 1000 inwoners. Van deze 176,62 fte is momenteel 11,98 fte vacant. Dit houdt in dat de bezetting 164,64 fte bedraagt en dat is 5,66 fte per 1000 inwoners.

In geval van vacatures, wordt ingezet op het werven van nieuwe gekwalificeerde medewerkers. Wanneer dit niet direct lukt, wordt er extern ingehuurd. In een enkel geval wordt een functie bewust extern ingevuld, zoals de functie van planeconoom. In de praktijk blijkt dat het niet eenvoudig is om goed gekwalificeerde medewerkers te vinden voor het invullen van de vacatures. Als een vacature te lang open blijft staan, is externe inhuur hard nodig om continuïteit te waarborgen. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van (tijdelijke) projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. Bij het samenstellen van deze begroting is nog 11,98 fte vacant. Als deze vacatures vóór 2025 niet kunnen worden ingevuld, worden de vacaturebudgetten ingezet voor inhuur van tijdelijk personeel.

In de afdeling Dienstverlening zijn alle taken met betrekking tot de bedrijfsvoering ondergebracht. Het merendeel wordt tot de overhead gerekend. Overhead is het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij zijn BBV-regels en de uitgangspunten van de Notitie Overhead van de BBV toegepast. Onze overhead is voor 2025 geraamd op € 11,99 miljoen. Uitgedrukt in een percentage van de totale geraamde lasten, zijnde € 90,23 miljoen bedraagt dit percentage 13%.

ICT en informatiebeheer

In de afgelopen decennia heeft de snelle ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie (ICT) een diepgaande invloed gehad op onze samenleving. Deze technologische vooruitgang biedt zowel kansen als uitdagingen voor onze gemeente. De digitalisering van diensten, de opkomst van AI en de groeiende afhankelijkheid van data en connectiviteit vereisen een proactieve en strategische benadering van ICT-beleid.

Onze gemeente staat voor de taak om deze technologische veranderingen te omarmen en te integreren in onze dagelijkse werking en dienstverlening. Dit vraagt om investeringen in infrastructuur, opleiding van personeel en het waarborgen van digitale inclusie voor al onze inwoners. Daarnaast moeten we aandacht besteden aan cybersecurity en de bescherming van persoonsgegevens om het vertrouwen van onze burgers te behouden.

We streven ernaar om een slimme, veilige en inclusieve digitale omgeving te creëren die bijdraagt aan de levenskwaliteit van onze inwoners en de efficiëntie van onze gemeentelijke diensten. Door middel van gerichte investeringen en samenwerkingen willen we de digitale transformatie van onze gemeente vormgeven en ervoor zorgen dat niemand achterblijft in deze snel veranderende wereld. Dit is een doorlopend proces. Extra inspanningen levert de organisatie in 2025 door:

- Een nieuwe telefooncentrale in gebruik te nemen om op die manier de dienstverlening aan inwoners te professionaliseren en te optimaliseren.
- De implementatie van 10 digitale diensten (e-diensten) op Burgerzaken.
- Door de voorbereidingen op de NIS 2. De Network and Information Security directive, of NIS2-richtlijn, is de opvolger van de NIS-richtlijn. Deze richtlijn is vastgesteld door de Europese Unie (EU) en bedoeld om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van essentiële diensten in EU-lidstaten te verbeteren. De NIS2-richtlijn vergroot de reikwijdte van de NIS-richtlijn door meer sectoren te omvatten, waaronder gemeenten. Ook stelt de richtlijn strengere beveiligingsnormen en meldingsvereisten voor incidenten. De NIS2-richtlijn wordt momenteel vertaald naar Nederlandse wetgeving.

ICT-organisatie

Sinds begin 2018 werkt de Gemeente Kaag en Braassem op ICT-gebied samen met de Gemeente Alphen aan den Rijn. Dit verloopt via de gemeenschappelijke regeling 'Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem' opgericht.

Vanwege de behoefte om de bestuurlijke last te verminderen en meer te gaan samenwerken op gebied van informatisering, automatisering en innovaties, is er in 2024 onderzoek gedaan naar een andere juridische entiteit om op ICT-gebied samen te werken met de Gemeente Alphen aan den Rijn. Dit onderzoek heeft erin geresulteerd dat het bestuur van de BVO voornemens is om de samenwerking voort te zetten in de vorm van een centrumregeling. Concreet betekent het dat de BVO Rijn & Braassem als rechtspersoon zal verdwijnen en in de juridische zin van het woord geliquideerd zal worden. In het besluitvormingstraject wordt daarbij aan de ene kant de centrumregeling geaccordeerd en tegelijkertijd de BVO geliquideerd. Het grootste voordeel van een centrumregeling ten opzichte van een BVO is dat beslissingen sneller kunnen worden genomen, omdat het niet meer langs het BVO-bestuur hoeft. Het jaar 2025 zal worden gezien als overgangsjaar.

Andere ontwikkelingen zijn:

In de samenleving

De gemeente opereert steeds meer in een netwerksamenleving, in directe communicatie met bijvoorbeeld scholen, handhavers, zorgverleners en bedrijven. Ook inwoners willen zaken met de gemeente direct via hun mobiele apparaten af kunnen handelen, net zoals dat in de zakelijke dienstverlening gebeurt. Men wil daarnaast inzage in wat de gemeente met persoonlijke gegevens doet en verwacht dat deze gegevens bij gemeenten in veilige handen zijn.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)

De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) regelt dat inwoners en bedrijven hun zaken die ze met de overheid doen, digitaal kunnen afhandelen. Voor het project Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) zijn onze producten en diensten (zaken) in beeld gebracht waarop de Wmebv van toepassing is. Daarna is getoetst of ze voldoen aan de eisen van de toekomstige wet. De producten en diensten die nog niet voldoen worden aangepast zodat ze alsnog voldoen aan de vereisten van de wet. We pakken dit samen met Gemeente Alphen aan den Rijn op.

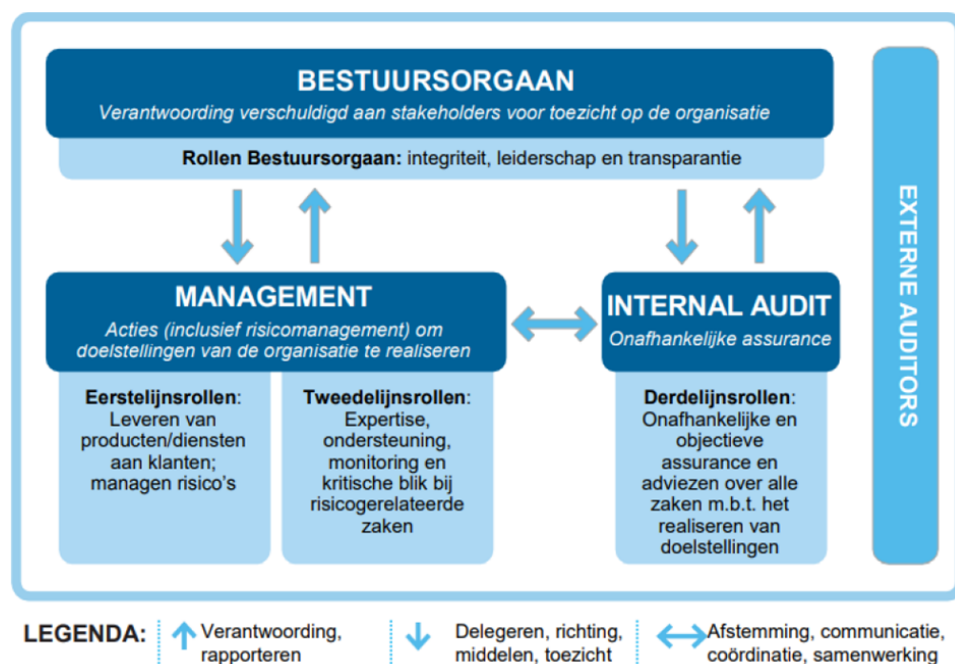
De diensten en de digitale kanalen waarop deze gepromoot worden zijn door het college vastgesteld op 21 mei. Dit om de transparantie te vergroten naar inwoners en bedrijven via welk kanaal ze zaken kunnen doen met de gemeente. De wet zelf gaat per 1 januari 2025 in.

In gemeenteland

Gemeenten veranderen van lokale uitvoeringsorganisaties naar regieorganisaties. Dit houdt in dat we niet meer alles zelf doen, maar publieke taken ook laten uitvoeren door combinaties van overheden en bedrijven. Dit vereist dat de gemeentelijke organisatie die samenwerkings-vormen en uitbestedingen goed kan monitoren en aansturen, zodat de gemeenteraad periodiek geïnformeerd kan worden over de kwaliteit van uitvoering en financiële stand van zaken.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2023 moet het college in de jaarrekening verantwoording afleggen over het rechtmatig handelen. Dit wordt de rechtmatigheidsverantwoording genoemd. Mede vanwege deze wetswijziging is binnen gemeente Kaag en Braassem de organisatiestructuur aangepast naar een "3-lines of defence" model. Dit is conform het in oktober 2023 vastgestelde beleidsdocument "Visie op Control".

Een belangrijke voorwaarde om te kunnen werken volgens het "3-lines of defence" model is invulling geven aan de derdelijnsrollen (interne audit). Deze lijn kan gezien worden als de interne accountant van de organisatie en dient als zodanig onafhankelijk te kunnen functioneren. Gemeente Kaag en Braassem heeft inmiddels invulling hieraan gegeven. De openstaande vacatures, waarvan die van concerncontroller de laatste was, zijn per 1 september 2024 allemaal ingevuld.

Momenteel werkt de afdeling concerncontrol aan het "verbijzonderde interne controle masterplan" (hierna VIC-masterplan). In het najaar van 2024 wordt dit plan ter vaststelling voorgelegd aan het college. Aan de hand van het VIC-masterplan werken we samen aan het versterken van het financieel beheer. Tevens wordt aan de hand van het plan de randvoorwaarden gecreëerd om qua rechtmatigheid verantwoording af te leggen in de jaarrekening. Het VIC-masterplan vormt daarbij de basis van de - jaarlijks terugkerende - verbijzonderde interne controle binnen onze gemeente. Het operationaliseren van het VIC-masterplan zal van de afdeling concerncontrol de nodige focus en tijd vergen in 2025. Ook omdat de 1ste en 2de lijn medewerkers een belangrijke rol hebben binnen dit proces. Vanwege het belang bij de rechtmatigheidsverantwoording heeft het operationaliseren van het VIC-masterplan in 2025 voor de afdeling concerncontrol één van de hoogste prioriteiten.

Wet Open Overheid

Met ingang van 1 mei 2022 is de Wet Open Overheid (Woo) ingegaan. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), waarin de regels voor passieve openbaarmaking waren vastgelegd, of met andere woorden het voldoen aan informatieverzoeken van burgers of organisaties.

Nieuw is dat de Woo ook actieve openbaarmaking verplicht stelt. In de komende jaren wordt de actieve openbaarmaking gefaseerd vormgegeven. In totaal voor 11 informatiecategorieën.

De implementatie van de Woo is samen met gemeente Alphen aan den Rijn opgepakt. De wijzigingen van de passieve openbaarmaking zijn afgelopen jaar doorgevoerd en ook zijn we begonnen met de actieve openbaarmaking. Dit wordt gedaan met actieteams.

In 2025 zijn de volgende categorieën gepland om actief openbaar te maken: 'jaarplannen/jaarverslagen' en 'klachten en beschikkingen'. Hiermee volgen wij de landelijke ontwikkelingen voor de Woo.

6. Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kaag en Braassem rapporteert over de verbonden partijen op diverse momenten in de P&C cyclus, zoals de jaarrekening, de begroting en de voortgangsmonitor. Beleidsvoornemen is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te hebben en is een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema's nodig. Deze inhoudelijke focus is terug te vinden in de Regionale agenda Kaag en Braassem. In het raadsakkoord 2022 – 2026 is afgesproken dat we de Regionale agenda weer actualiseren. In het hoofdstuk Regionale Samenwerking in het Raadsakkoord staat hoe Kaag en Braassem regionale samenwerking wil benutten bij het behalen van onze doelstellingen.

Verbonden partijen Kaag en Braassem

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Omgevingsdienst West-Holland	Oasen NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Cyclus NV
Hecht Hollands Midden	Alliander NV
BVO Rijn en Braassem	De Tweesprong BV (sportbedrijf)
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	GEM Braassemerland VOF Greenport Aalsmeer

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

Inzicht in de financiën van de verbonden partijen

De raad beoordeelt alle begrotingen, tussentijdse rapportages en jaarrekeningen van de verbonden partijen. De raad stemt in met deze producten van de verbonden partijen of doet voorstellen voor aanpassingen hierin.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. De risico's zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.

De (advies)processen binnen de gemeentelijke organisatie zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

Ontwikkelingen verbonden partijen 2025

Holland Rijnland

Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van

inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Holland Rijnland profileert zich vooral als netwerkpartij van de 13 aangesloten gemeenten die zich sterk maakt voor beleidsmatige- en lobbywerkzaamheden. Daarnaast vervult Holland Rijnland ook diverse faciliterende (soms wettelijke) taken. Denk aan de Regiotaxi, het Regionaal Bureau Leerrecht en op het gebied van wonen worden een aantal diensten in Holland Rijnland verband ingevuld, zoals de contingenten- en urgentieregelingen. Hierdoor kunnen woningzoekenden met een urgentie of spoedzoekers voorrang krijgen op het woningaanbod, deze situaties worden door commissies (van Holland Rijnland) beoordeeld.

Binnen Holland Rijnland werken we met het Werkprogramma Holland Rijnland 2022-2026. In de vorige bestuursperiode zijn diverse strategische documenten (Regionale Energie Strategie, Regionale Omgevingsagenda en de Regionale Strategie Mobiliteit) vastgesteld. Deze vormen de basis voor het werkprogramma 2022 -2026. In het werkprogramma is uiteengezet welke activiteiten we als regio de komende jaren willen oppakken. Denk hierbij aan grote opgaven zoals: grote tekorten op de woningmarkt, de ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld. Samenwerking in het aanpakken van de opgaven is daarom noodzakelijk. 'Holland Rijnland 2022-2026' is ons antwoord op hoe wij een bijdrage willen leveren aan die uitdagingen. In 2024 is de Regionale Investeringsagenda (RIA) vastgesteld met de veertien prioritaire projecten voor onze regio. Onder meer het verbeteren van de noordelijke ontsluiting van onze regio, met de Leimuiderbrug als knelpunt is daarbij benoemd als prioritair project. In 2025 doen we het benodigde onderzoek en werken we de projecten verder uit om ze gereed te krijgen voor uitvoering.

BVO Rijn en Braassem

In paragraaf bedrijfsvoering zijn de ontwikkelingen ten aanzien van de BVO Rijn en Braassem beschreven. Ook voor de ontwikkelingen met betrekking tot ICT verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

VRHM

Veiligheidsregio Hollands Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken brandweer, politie, GHOR en de gemeenten samen aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De veiligheidsregio werkt nauw samen met partners, zoals waterschappen, Omgevingsdiensten en defensie. Aansluitend op maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende risico's in de samenleving heeft de veiligheidsregio het Regionaal Risicoprofiel 2023-2026 opgesteld. Het risicoprofiel geeft inzicht in de veiligheidsrisico's in regio Hollands Midden. Thema's zoals klimaatverandering, energietransitie, verdichting en digitale afhankelijkheid zijn hierin nader geïnventariseerd en geanalyseerd. Op basis van dit inzicht kan het bestuur van de veiligheidsregio strategische beleidskeuzes maken over de ambities voor de risico- en crisisbeheersing en de inspanningen van gemeenten en regio op elkaar afstemmen. Deze ambities zijn vastgelegd in het Regionaal Beleidsplan 2024-2027 van de VRHM.

In de Kadernota 2025 van de VRHM zijn de algemene beleidsmatige- en financiële kaders voor 2025 vastgelegd. Deze kaders vormen de basis voor de Programmabegroting 2025 (incl. meerjarenraming 2026-2028). De kadernota is vastgesteld in het Algemeen Bestuur van de VRHM van 7 maart 2024. De (ontwerp-)Programmabegroting 2025 VRHM is na de zienswijzeprocedure vastgesteld in het Algemeen Bestuur van 12 september 2024. Het beleidskader voor 2025 wordt gevormd door het Regionaal Beleidsplan 2024-2027 VRHM 'Focus op veiligheid, vandaag én morgen'. De concrete uitwerking hiervan vindt plaats via het jaarplan, dat jaarlijks aan het Bestuur wordt voorgelegd.

De afgelopen periode is er door het Rijk daarnaast regelmatig een beroep op de Veiligheidsregio's gedaan. Denk aan het coördineren van langdurige opvang voor vluchtelingen, crisishulpverlening voor asielzoekers, het versneld huisvesten van statushouders en Covid. De veiligheidsregio trekt hierin samen op met de gemeente. Dit vergt echter veel van personeel en regulier werk blijft liggen. Dit vraagt om beleidsmatige aandacht en wordt op landelijk niveau structureel onder de aandacht gebracht.

Hecht Hollands Midden (voormalig RDOG)

De Regionale Dienst Openbare Gezondheid (Hecht) Hollands Midden beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. 18 gemeenten sturen gezamenlijk Hecht aan en werken samen met andere partijen in de zorg en het sociaal domein. Het takenpakket van Hecht is divers en bestaat uit wettelijke GGD-taken en andere wettelijke en niet-wettelijke taken. Alle taken die gemeenten aan Hecht HM hebben opgedragen, zijn taken waarvoor de colleges van B&W in hun gemeente verantwoordelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, de ambulancezorg, de reizigersadvies, het Meldpunt Zorg en Overlast, Veilig Thuis, het team Milieuhygiëne en Gezondheid en de spreekuren voor seksuele gezondheid.

Vanaf 2022 is ingezet op Programma Hecht 2024. Dit programma moet ervoor gaan zorgen dat Hecht in 2024 een wendbare, moderne en klantgerichte organisatie is. Medio 2024 blijkt dat de resultaten van Hecht 2024 achterblijven. De gemeente Kaag en Braassem heeft dan ook een negatieve zienswijze afgegeven op de vraag van het bestuur om extra middelen beschikbaar te stellen. In 2024 start een bezuinigingsronde, die vanaf 2025 tot besparingen moeten leiden. De begroting 2025 is beleidsarm. Daarboven op zullen er dus ook nog besparingen moeten worden gevonden, om binnen de financiële kaders te blijven.

Omgevingsdienst West-Holland

De Omgevingsdienst West-Holland werkt met deskundigheid aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving (milieu en duurzaamheid, veiligheid, gezondheid) in haar werkgebied. Zij levert een optimale bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van het milieubeleid voor haar deelnemers. De werkzaamheden van de Omgevingsdienst richten zich op vijf inhoudelijke programma's: Milieu, Bodem, Omgevingsadvies, Duurzaamheid en Bouwen. In 2025 gaat de odwh aan de slag met het plan van aanpak Interbestuurlijk Programma (IBP-VTH) om te voldoen aan de kwaliteitseisen van het ministerie. Een omgevingsdienst moet voldoende robuust zijn en om dat te bereiken onderneemt de odwh bepaald acties, zoals het opstellen van een innovatiekalender en een verhoging van het opleidingsbudget.

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland

In 2022 hebben de gemeenten in Holland Rijnland de Gemeenschappelijke Regeling Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland ingericht ten behoeve van het uitvoeren van inkoop van en contractmanagement op jeugdzorg. De taken van deze serviceorganisatie zijn met name contracteren en contractmanagement, verwerking berichtenverkeer, betalingen, data-analyse en monitoring. Vanaf 1 januari 2024 neemt onze gemeente een breder takenpakket af van de SOZ omdat we vanaf dat moment zijn aangesloten bij de regionale contracten. De SOZ staat, samen met de samenwerkende gemeenten binnen Holland Rijnland, in 2025 voor de uitdaging om de kosten voor de jeugdzorg terug te brengen en meer voorspelbaar te maken. Hiervoor is in 2024 een regionale bestuurlijke taskforce ingericht die maatregelen zal voorstellen voor het realiseren van meer grip op de kosten.

Cyclus

Cyclus is een overheids-NV en verzorgt in opdracht van de gemeente de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Cyclus werkt voor twaalf gemeenten en in de Cyclus-regio vindt afstemming plaats, niet alleen voor de inzameling en verwerking van het afval, maar ook voor beleidsmatige aspecten, zoals het bereiken van de landelijke scheidingsdoelstellingen. Cyclus is een belangrijke partner van de gemeente voor het uitvoeren van het project Afval Anders, waarbij de afvalstoffenheffing variabel wordt opgelegd. In 2025 wordt een regionaal demontagebedrijf voor grof huishoudelijk afval opgericht. Hier wordt grof huishoudelijk restafval, afkomstig van milieustraten, gesorteerd en gedemonteerd tot herbruikbare grondstoffen. Eind 2024 wordt hier een definitief besluit over genomen en de uitvoering start in 2025.

Braassemerland

De gemeente Kaag en Braassem participeert in de vennootschap Braassemerland VOF. De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. Deelplannen 1 en 2 “De Akkers” en deelplan 3 “De Poelen” zijn volledig bewoond en de openbare ruimte is, met uitzondering van de riolering en openbare verlichting, aan de gemeente overgedragen. Realisatie van deelplannen 4 en 5 is gestart in 2024. Oplevering bouwkavels is gepland in 2026. De volgende fasen (7 tot en met 11) volgen hierna, waarbij onderzocht wordt of het mogelijk is om deelplan 11 met een groot areaal sociale woningbouw eerder te realiseren. In deelplan 11 zal een tijdelijk fietspad worden aangelegd om o.a. de fietsroute naar Kaskade veiliger te maken. Om fase 7 tot en met 11 te kunnen realiseren zal het Omgevingsplan nog moeten worden aangepast. Hier zal in de komende tijd aan worden gewerkt. Daarnaast wordt in 2024 met de voorbereiding (opstellen Programma van Eisen en ontwerp) van de tweede sluis gestart. Hiervoor is een subsidie van Holland Rijnland toegekend. Voorwaarde voor het definitief verwerven van deze subsidie is dat de tweede sluit uiterlijk in februari 2026 is gerealiseerd. Het verzoek tot velenging van de subsidie is ingediend.

Sportbedrijf Kaag en Braassem

In maart 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met de investering van bijna 61 miljoen euro voor de realisatie van Kineo en heeft de gemeenteraad een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld om de verenigingen te ondersteunen in de aanpassingen die gebonden zijn aan het Masterplan Sportpad. De eerste stappen in de realisatie van het masterplan Sportpad worden in 2024 genomen en 2025 zal grotendeels in het teken staan van deze verbouwing. Eind 2024 is gestart met de rioleringswerkzaamheden, kap van bomen en de aanleg van de voetbalvelden. Begin 2025 starten de werkzaamheden aan het nieuwe clubhuis voor de voetbal en hockey. In Q4 2025 start de sloop van het buitenbad, zodat de bouw aan het nieuwe zwembad kan beginnen. Het nieuwe wedstrijdbad zal rond eind 2025 gereed zijn, waarna de sporthal en het oude binnenbad worden gesloopt.

Richting het Sportbedrijf is een opdracht uitgegeven tot het uitvoeren van het groot onderhoud. Hierin is het benodigde onderhoud tot de nieuwbouw opgenomen, voortkomend uit de nog lopende meerjarenplannen. Deze opdracht blijft doorlopen zodat Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong veilig en doelmatig open kan blijven ten tijde van de bouw op en rondom het Sportpad. Groot onderhoud voor het Spant verloopt vanaf 2025 zoals vastgelegd in de Governance code en aansluitend bij de nieuwe meerjarenonderhoudsplannen. De verwachte onderhoudskosten passen in de gereserveerde middelen.

Eind 2024/begin 2025 verwachten we de vaststelling rondom de SPUK-MEOZ subsidie die de stijgende energiekosten uit 2022 en 2023 dekt. Het is mogelijk dat de Tweesprong een hoger bedrag toegekend krijgt dan dat zij aan energiekosten hadden. Dit bedrag wordt dan opgenomen in de algemene reserves. In geval van terugbetaling is hier rekening mee gehouden in de begroting van de Tweesprong van 2025, zodat dit geen extra onverwachte kosten met zich meebrengt. Met de komst van Kineo is de ambitie een energieneutraal complex te realiseren. Dit zal op den duur zorgen voor lagere tot vrijwel geen energiekosten.

Tot slot staat 2025 in het teken van het werven van en het samenwerken met een nieuwe vaste directeur. Per september 2024 is een interim directeur-bestuurder gestart die de Tweesprong tijdelijk zal ondersteunen als directeur om een goede voortzetting te faciliteren voordat er een nieuwe vaste directeur gevonden is.

Greenport Aalsmeer

Stichting Greenport Aalsmeer is een samenwerkingsverband tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheden (gemeenten, provincies en Rijk) op het gebied van (sierteelt)tuinbouw welke op een efficiënte manier met elkaar samenwerken op belangrijke thema's als duurzame gebiedsontwikkeling, circulariteit, onderwijs en arbeid. Samen met de gemeenten Nieuwkoop, Uithoorn, Haarlemmermeer, Amstelveen en Aalsmeer wordt zo gewerkt aan de versterking van de concurrentiepositie binnen deze sector.

Samen met de zes andere Greenports welke Nederland rijk is werken zij samen onder Greenports Nederland aan één landelijke agenda waarbij de eerdergenoemde partijen (lees: overheden en bedrijfsleven) ieder zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt.

De Gemeente Kaag en Braasem werkt intensief samen met Greenport Aalsmeer om zo een duurzame gebiedsontwikkeling te realiseren voor de glastuinbouwgebieden De Baan & Sotaweg en Floraweg/Geestweg:

- Voor De Baan & Sotaweg is per juli 2024 een onafhankelijke procesbegeleider aangesteld in samenspraak met betrokkenen om zo de wensen en belangen van de betrokkenen in kaart te brengen. In eerste instantie zal contact worden gezocht met de grondeigenaren om hun ideeën en wensen helder te krijgen. Op basis hiervan kan gewerkt worden aan (deel)plannen voor dit gebied.
- Wat betreft de Geest- en Floraweg wachten we op een offerte van de Greenport Aalsmeer voor het opstellen van een visie op een duurzaam glastuinbouwgebied. De Greenport neemt hierin mee de vraag of het gebied nog voldoende mogelijkheden biedt ten behoeve van de toekomstbestendigheid van de teelt.

Ten slotte is er vanuit Greenport Aalsmeer in 2022 een kennisprogramma internationale medewerkers ontwikkeld. Vanuit dit kennisprogramma is een plan van aanpak gerealiseerd. Dit plan voorziet in het detecteren en opstarten van regionale projecten die bijdragen aan het vergoten van het aantal kwalitatief goede huisvestingsoplossingen voor internationale medewerkers binnen Greenport Aalsmeer.

Doelstelling, taken, bestuurlijk belang per verbonden partij

Holland Rijnland														
Doel/algemeen belang/activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad met gezamenlijk een uitstekende woonregio en een aantal sterke topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van burgers, bedrijven en instellingen te verbeteren. Samen optrekken geeft meerwaarde voor de uitdagingen die te complex zijn voor de individuele gemeente, die gemeentegrensoverschrijdend zijn of waarbij samenwerking tot meer efficiëntie leidt. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking zoals omschreven in het werkprogramma ‘Holland Rijnland 2022-2026’. Hierin bepalen we welke activiteiten we de komende vier jaar samen als Holland Rijnland oppakken waarmee de regio wordt geconfronteerd. Daarnaast zijn in de Regionale Investeringsagenda (RIA) de prioritaire projecten van de regio vastgesteld, met onder meer het knooppunt Leimuiderbrug. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerrecht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht van deze strategische samenwerking.													
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2025, totaal € 387.010 Bijdrage RIF 2025: € 114.170 Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente, 28 in totaal, met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem er 9 heeft). In het Algemeen Bestuur hebben vanaf juni 2022 zitting: burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en Nick van Egmond.													
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2022 <table><thead><tr><th></th><th><u>1-1-2023</u></th><th><u>31-12-2023</u></th></tr></thead><tbody><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 1.609.435</td><td>€ 1.147.570</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 43.820.038</td><td>€ 34.844.264</td></tr><tr><td colspan="3">Financieel resultaat 2023: € 616.550 nadelig</td></tr></tbody></table>			<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 1.609.435	€ 1.147.570	Omvang vreemd vermogen	€ 43.820.038	€ 34.844.264	Financieel resultaat 2023: € 616.550 nadelig		
	<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>												
Omvang eigen vermogen	€ 1.609.435	€ 1.147.570												
Omvang vreemd vermogen	€ 43.820.038	€ 34.844.264												
Financieel resultaat 2023: € 616.550 nadelig														

Doel/algemeen belang/ activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken brandweer, politie, GHOR en de gemeenten samen aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De veiligheidsregio werkt daarnaast nauw samen met diverse partners, zoals waterschappen, milieudiensten en defensie. Iedere organisatie is hierin verantwoordelijk voor zijn eigen taken. Samenwerking vindt plaats op basis van de Wet veiligheidsregio's. In deze wet zijn de taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio omschreven. Kaag en Braassem maakt, samen met 17 andere gemeenten, deel uit van de Veiligheidsregio Hollands-Midden.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2024 is € 2.311.631 (Brandweer en crisisbeheersing) Bestuurlijk: De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit een vertegenwoordiging van het Algemeen Bestuur, aangevuld met de voorzitter van de veiligheidsregio. Onze burgemeester Astrid Heijstee-Bolt neemt sinds september 2022 zitting in het Dagelijks Bestuur van de VRHM en heeft als portefeuille multidisciplinaire crisisbeheersing. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering en verdere uitwerking van strategische beslissingen die worden genomen door het Algemeen Bestuur.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2023</u> Omvang eigen vermogen € 5.724.000 Omvang vreemd vermogen € 68.300.000 Financieel resultaat 2023: € 936.000 voordelig.	<u>31-12-2023</u> € 6.511.000 € 79.700.000

Doel/algemeen belang/ activiteit	Hecht Hollands Midden bestaat uit de vier sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV) en het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden. Daarnaast probeert de Hecht de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken. De GGD voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van o.a. de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. Het gaat hierbij om wettelijk verplichte taken die door de gemeente belegd zijn bij de GGD (zoals infectieziektebestrijding), wettelijke taken waarbij gemeenten gezamenlijk kiezen om deze onder te brengen bij de GGD (zoals, jeugdgezondheidszorg, Veilig Thuis en Toezicht WMO) en vrijwillige taken die één of meer gemeenten laten uitvoeren door de GGD (zoals: logopedie en voorlichting).		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2025 is € 2.148.000		
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder Gerben van Duin. Daarnaast neemt Gerben van Duin zitting in BAC PG (bestuursadviescommissie publieke gezondheid) bij Hecht. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van 50 stemmen.		
Financiële gegevens		<u>01-01-2023</u>	<u>31-12-2023</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 5.889.000	€ 648.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 33.822.000	€ 39.866.000
	Financieel resultaat 2023: € 3.902.000 nadelig		

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuvadvisen aan de deelnemende gemeenten in de regio Holland Rijnland en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie, natuur (stikstof) en veiligheid. Tenslotte behandelt de dienst klachten over bedrijven van overlast als gevolg van geluid en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de milieutaken heeft Kaag en Braassem deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2024 is € 1.357.414		
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit 24 leden (inclusief de voorzitter). Wethouder Dolf Kistemaker en wethouder Yvonne Peters- Adrian hebben zitting in het Algemeen Bestuur. Kaag en Braassem heeft 22 van 312 stemmen.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens:		
		<u>01-01-2023</u>	<u>31-12-2023</u>
	-		
	Omvang eigen vermogen	€ 1.453.300	€ 2.206.191
	Omvang vreemd vermogen	€ 13.521.948	€ 14.431.342
	Financieel resultaat 2023: € 752.891		

Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem

Doel/algemeen belang/ activiteit	Het doel van Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening en automatisering. Uitgangspunt voor de samenwerking is standaardisatie van de I&A-dienstverlening, inclusief de bijbehorende standaardinrichting van de gemeentelijke werkprocessen en het daarbij passende applicatielandschap. De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het Sociale Domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen.														
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2025 aan Rijn en Braassem: € 3.557.261 Bestuurlijk: De gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere taken bevoegdheden mandateren en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het bestuur bestaat uit vier leden. De bestuursleden namens de gemeente Kaag en Braassem zijn wethouder Nick van Egmond en burgemeester Astrid Heijstee-Bolt. De directie van de bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit een Algemeen Directeur en een Operationeel Directeur.														
Financiële gegevens	<table><tr><td>Financiële gegevens:</td><td><u>01-01-2023</u></td><td><u>31-12-2023</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 9.959</td><td>€ 52.920</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 8.229.791</td><td>€ 6.169.277</td></tr><tr><td colspan="3">Financieel resultaat 2023 na verrekening: € 0</td></tr></table>			Financiële gegevens:	<u>01-01-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 9.959	€ 52.920	Omvang vreemd vermogen	€ 8.229.791	€ 6.169.277	Financieel resultaat 2023 na verrekening: € 0		
Financiële gegevens:	<u>01-01-2023</u>	<u>31-12-2023</u>													
Omvang eigen vermogen	€ 9.959	€ 52.920													
Omvang vreemd vermogen	€ 8.229.791	€ 6.169.277													
Financieel resultaat 2023 na verrekening: € 0															

Doel/algemeen belang/ activiteit	Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland is ingericht ten behoeve van het uitvoeren van inkoop van en contractmanagement op specialistische jeugdzorg. De taken van deze serviceorganisatie zijn met name contracteren en contractmanagement, verwerking berichtenverkeer, betalingen, data-analyse en monitoring. Kaag en Braassem neemt vanaf 1 januari 2024 een breder takenpakket af van de SOZ omdat we vanaf dat moment aansluiten bij de regionale contracten.
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2025 Kaag en Braassem € 147.794,- Bestuurlijk: Het bestuur van de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland bestaat uit de portefeuillehouders Jeugd in de regio Holland Rijnland. Voor onze gemeente is dat wethouder Gerben van Duin.
Financiële gegevens	Financiële gegevens: (nog) geen zelfstandige jaarrekening. Onderdeel van Holland Rijnland.

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.													
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend 2022, uitgekeerd in 2023: € 304.298 Dividend 2023, uitgekeerd in 2024: € 262.913 Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.													
Financiële gegevens		<table> <tr> <th></th><th><u>1-1-2023</u></th><th><u>31-12-2023</u></th></tr> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 4.615 mln</td><td>€ 4.721 mln</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 107.471 mln</td><td>€ 110.834 mln</td></tr> <tr> <td colspan="3">Financieel resultaat 2023: € 254 miljoen voordelig.</td></tr> </table>		<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 4.615 mln	€ 4.721 mln	Omvang vreemd vermogen	€ 107.471 mln	€ 110.834 mln	Financieel resultaat 2023: € 254 miljoen voordelig.		
	<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>												
Omvang eigen vermogen	€ 4.615 mln	€ 4.721 mln												
Omvang vreemd vermogen	€ 107.471 mln	€ 110.834 mln												
Financieel resultaat 2023: € 254 miljoen voordelig.														

Doel/algemeen belang/ Activiteit	Oasen is als maatschappelijk bedrijf in publieke handen. De aandeelhouders van Oasen zijn 21 gemeenten in het oosten van Zuid-Holland waar drinkwater aan de inwoners geleverd wordt. Oasen levert jaarlijks bijna 48 miljard liter drinkwater aan 800.000 inwoners. Hiervoor worden zeven zuiveringsstations, acht pompstations en een watertoren gebruikt. Het hoofdkantoor staat in Gouda. De zuiveringsstations, pompstations en winvelden liggen verspreid door het voorzieningsgebied. Het voorzieningsgebied heeft een oppervlakte van 1.115 km ² .		
Belangen	Financieel: Er zijn 748 aandelen geplaatst (gemeente Kaag en Braassem is houder van 26 aandelen). Oasen keert geen dividend uit		
Financiële gegevens	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
	Cijfers zijn gebaseerd op jaarverslag 2023		
		<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 125.600 mln.	€ 128.149 mln.
	Omvang vreemd vermogen	€ 221.955 mln.	€ 244.640 mln.
	Financieel resultaat 2023: € 2,549 miljoen voordelig.		

Cyclus Cyclus												
Doel/algemeen belang/ activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor de deelnemende gemeenten. De gemeente Kaag en Braassem heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de (gescheiden) inzameling van huishoudelijke afvalstoffen binnen het grondgebied van de gemeente.											
Belangen	Financieel: Kaag en Braassem is houder van 10.651 aandelen Als gevolg van het winstniveau keert Cyclus over 2023 dividend uit. Bestuurlijk: De burgemeester Astrid Heijstee-Bolt is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lid van het Grondstoffenplatform is wethouder Dolf Kistemaker.											
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op het jaarverslag 2023: <table><tr><td></td><td><u>1-1-2023</u></td><td><u>31-12-2023</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 10.568.000</td><td>€ 11.263.000</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 22.916.000</td><td>€ 23.873.000</td></tr></table> Financieel resultaat 2023: € 695.000 voordelig.				<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 10.568.000	€ 11.263.000	Omvang vreemd vermogen	€ 22.916.000	€ 23.873.000
	<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>										
Omvang eigen vermogen	€ 10.568.000	€ 11.263.000										
Omvang vreemd vermogen	€ 22.916.000	€ 23.873.000										

										
Alliander										
Doel/algemeen belang/ activiteit	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon. Alliander is een netwerkbedrijf dat bestaat uit Liander en Qirion. Het bedrijf verzorgt de distributie van energie in een derde deel van Nederland. Alliander had in 2023 zo'n 6.700 eigen werknemers (in FTE) en 5,9 miljoen klantenaansluitingen. Het beheert ongeveer 95.000 kilometer elektriciteitskabel en 42.000 km gasleiding.									
Belangen	Financieel: Alle aandelen van Alliander zijn direct of indirect in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (45%), Friesland (13%), Noord-Holland (9%) en de gemeente Amsterdam (9%). Verder zijn er bijna 50 gemeenten (minder dan 3%) aandeelhouder, waaronder gemeente Kaag en Braassem. In totaal zijn er 56 publieke aandeelhouders. Het dividendbeleid van Alliander voorziet in een uitkering van maximaal 45% van de winst na belastingen, gecorrigeerd voor bijzondere posten. Het dividend 2023 is vastgesteld op € 120,3 miljoen. Dit betekent voor de gemeente Kaag en Braassem over 2023 een dividend van € 467.511. In 2021 is er door meerdere aandeelhouders een reverse converteerbare hybride obligatielening verstrekt aan Alliander. De gemeente Kaag en Braassem heeft naar haar aandeel een lening ter grootte van € 2.744.921 verstrekt. Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.									
Financiële gegevens	<table><tr><td></td><td><u>1-1-2023</u></td><td><u>31-12-2023</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 4.570 mln</td><td>€ 4.749 mln</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 6.106 mln</td><td>€ 6.877 mln</td></tr></table> Financieel resultaat 2023: € 267 miljoen voordelig.		<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 4.570 mln	€ 4.749 mln	Omvang vreemd vermogen	€ 6.106 mln	€ 6.877 mln
	<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 4.570 mln	€ 4.749 mln								
Omvang vreemd vermogen	€ 6.106 mln	€ 6.877 mln								

		Sportbedrijf Kaag en Braassem	
Doel/algemeen belang/ activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong, Sportzaal Kaskade en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met andere (verbonden partijen) die aan diezelfde doelen werken. Hierin zijn de plannen rondom het Sportpad met nieuwbouwproject Kineo een mooi voorbeeld van deze brede samenwerkingen en het doel om bewegen te integreren in meerdere domeinen. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt sportbedrijf Kaag en Braassem ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie, beweegmixen om mensen in beweging te krijgen en ondersteuning in het Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) traject. Hiermee levert het Sportbedrijf Kaag en Braassem een bijdrage aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152 De gemeente is 100% aandeelhouder van De Tweesprong B.V. (hoe het Sportbedrijf staat geregistreerd bij de KVK) en eigenaar van alle - op Kaskade na (eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van De Tweesprong B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden. Het aandeelhouderschap ligt bij burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en het opdrachtgeverschap bij wethouder Gerben van Duin.		
Financiële gegevens		1-1-2023	31-12-2023
	Omvang eigen vermogen	€ 18.152	€ 18.152
	Omvang vreemd vermogen	€ 1.298.633	€ 1.654.015
	Financieel resultaat 2023: € 43.147, - (negatief)		

GEM Braassemerland VOF

Doel/algemeen belang/
activiteit

De VOF (GEM) heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al wat daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.

Belangen

Financieel:

Gemeente heeft in het verleden verschillende stortingen gedaan richting de VOF. In Juli 2024 was er € 5,5 miljoen aan eigen vermogen gestort. In komende jaren zullen naar verwachting verschillende stortingen worden gedaan omdat in de komende jaren met name uitgaven worden verwacht en beperkt opbrengsten uit grondverkoop zal realiseren. Die gaan conform de prognoses weer in 2026 plaatsvinden. Dit heeft ook tot gevolg dat de maximale inbreng van eigen vermogen door de vennoten wordt verhoogd van maximaal € 5 miljoen naar maximaal € 12,5 miljoen. Deze extra inbreng van eigen vermogen is benodigd om de uitgaven in de komende jaren te bekostigen. De grondexploitatie heeft een positief resultaat. Dat betekent dat de inzet van eigen vermogen volledig wordt terug verdiend door de geprognosticeerde opbrengsten in 2026 tot en met 2030 (einde looptijd van het project). Aangezien deze stortingen van Eigen Vermogen drukken op het solvabiliteitsratio van de gemeente, wordt nu onderzocht of het ook mogelijk is om meer Eigen Vermogen van de VOF extern via leningen te financieren.

Eind 2023 is de afspraak gemaakt dat de rente die door de VOF over het inbreng van eigen vermogen wordt betaald, wordt aangepast. Deze wordt gebaseerd op de BNG fixed 10-jars geldleningen aan gemeenten +0,5%. Komend jaar zal deze rente worden geactualiseerd.

Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars. De vakwethouder, Mevrouw Y. Peters en de heer E. Faber, partner bij Fakton B.V. te Rotterdam, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland.

Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars. De vakwethouder, Mevrouw Y. Peters en de heer E. Faber, partner bij Fakton B.V. te Rotterdam, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland.

Financiële
gegevens

De financiële gegevens zijn gebaseerd op de jaarrekening 2023.

	1 januari 2023	31 december 2023
Omvang Eigen vermogen	€ 4.784.494,-	€ 8.753.281,-
Omvang Vreemd vermogen	€15.613.160,-	€19.716.092,-
Totaal vermogen	€ 20.397.654,-	€ 28.469.373,-
Financieel resultaat 2023	€ 31.213,- nadelig	

	Stichting Greenport Aalsmeer													
Doel/algemeen belang/activiteit	Stichting Greenport Aalsmeer is een community waarin ondernemers, overheden, onderzoek- en onderwijsinstellingen vertegenwoordigd zijn. Samen werken ze aan sierteeltvraagstukken die niemand van ons alleen kan oplossen, zoals schaarste op de arbeidsmarkt, het gebrek aan ruimte en de noodzakelijke versnelling van de circulaire economie. Stichting Greenport Aalsmeer bestaat uit een samenwerkingsverband tussen zes gemeenten. Dit zijn, naast Kaag en Braassem, de gemeenten Nieuwkoop, Uithoorn, Haarlemmermeer, Amstelveen en Aalsmeer. Door samen te werken wordt zo gewerkt aan de versterking van de concurrentiepositie binnen deze sector.													
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2025, totaal € 40.000													
	Bestuurlijk: Het bestuur van Stichting Greenport Aalsmeer bestaat uit 3 leden: de Burgemeester van Aalsmeer, hoofd Public Affairs namens Royal FloraHolland en wethouder Yvonne Peters namens de gemeente Kaag en Braassem. Tevens maakt Yvonne Peters deel uit van de stuurgroep.													
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2023 <table border="0"> <thead> <tr> <th></th><th><u>1-1-2023</u></th><th><u>31-12-2023</u></th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 116.781</td><td>€ 22.418</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 460.892</td><td>€ 100.968</td></tr> <tr> <td colspan="3">Financieel resultaat 2023: € 94.363 nadelig</td></tr> </tbody> </table>			<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	Omvang eigen vermogen	€ 116.781	€ 22.418	Omvang vreemd vermogen	€ 460.892	€ 100.968	Financieel resultaat 2023: € 94.363 nadelig		
	<u>1-1-2023</u>	<u>31-12-2023</u>												
Omvang eigen vermogen	€ 116.781	€ 22.418												
Omvang vreemd vermogen	€ 460.892	€ 100.968												
Financieel resultaat 2023: € 94.363 nadelig														

7. Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke programmabegroting is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van de in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen in het komende begrotingsjaar.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- Ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2024
- Ontwikkeling grondposities in 2024
- Af te sluiten grondcomplexen per 31 december 2024
- Nieuwe grondcomplexen vanaf 1 januari 2025

Deze paragraaf bevat geen kwantitatieve analyse van de projectresultaten. In deze begroting zijn de bij de programmarekening 2024 vastgestelde grondexploitaties (per 1/1/2024) verwerkt. Het grondbeleid is verwoord in de actuele Nota Grondbeleid. De belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- Bij het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen zal het accent meer op inbreiding, herstructurering en revitalisering komen te liggen
- Het grondbeleid is in principe faciliterend (door het aannemen van een motie bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid in september 2020 kan in sommige gevallen sprake zijn van meer actief grondbeleid)
- In specifieke gevallen kan onder voorwaarden worden afgeweken van het faciliterend beleid
- De gemeente bepaalt vooraf op basis van een ontwikkelstrategie op welke wijze een gebiedsontwikkeling tot stand zal komen

Jaarlijks worden de te hanteren grondprijzen door ons college geactualiseerd in de Grondprijzenbrief. Deze brief wordt ter kennisneming aan de raad gezonden.

Naast deze paragraaf is het programma Ruimte en leefomgeving van deze begroting van belang, waarin de gemeente haar ruimtelijke doelstellingen voor 2025 presenteert en waaraan het grondbeleid ondersteuning zal bieden om deze te realiseren.

Projectontwikkelingen

De actuele ruimtelijke projecten worden jaarlijks mede gepresenteerd in een integrale monitor. De actualisatie van de bij de projecten behorende grondexploitaties vindt plaats bij het opstellen van de jaarrekening. Zo sluit het actueel inzicht in projecten aan op het noodzakelijk inzicht in de resultaten van de grondexploitaties en daarmee de stand van de benodigde voorziening en reserve bouwgrondexploitatie. De begroting voor 2025 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2024. Daarnaast zijn actuele ontwikkelingen verwerkt. Bij deze actualisatie is een planning opgenomen van de inkomsten en uitgaven voor onder andere het komende jaar.

Centrumplan (Leimuiden)

Op dit moment speelt een discussie met de aannemer over de verzakking van het dijklichaam van de Grietpolderweg ten gevolge van de aanleg van de haven en doorsteek door de dijk. Bij de werkzaamheden is duidelijk geworden dat het dijklichaam instabiel was, waardoor deze enige tijd zijn stil gelegd. De gemeente is van mening dat ontwikkelaar hiervoor aansprakelijk is. De ontwikkelaar is van mening dat het dijklichaam al instabiel was en dat deze kosten voor rekening van de gemeente zijn. Indien daarvan sprake is komen de kosten niet voor de grondexploitatie, omdat de kosten niet toerekenbaar zijn aan het project. De kosten komen in dat geval ten laste van de Algemene Reserve. Hierin staat het risico ook beschreven als incidenteel risico. Om uit de discussie te komen is een vaststellingsovereenkomst afgesloten, waarmee in ieder geval de schade hersteld kon worden. In de eerste plaats heeft de gemeente nog een poging gedaan om het geschil te schikken maar dat heeft niet tot een oplossing geleid. De gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank. Het streven is de grondexploitatie eind 2024 af te sluiten.

Nieuwe Wetering Noord (I tot en met VII, voorheen Regenboogweg)

Voor deelgebied 2 wordt een CPO-ontwikkeling gerealiseerd. Het plangebied is bouwrijp gemaakt. Een deel van de grond is geleverd en in februari 2024 wordt het resterende deel geleverd. Inmiddels is ook gestart met de bouw van de 16 woningen.

Deelgebied 5 omvat de realisatie van 12 sociale rijwoningen die door Meerwonen worden afgenomen. Onderzocht is of het mogelijk is om de sloot achter het perceel te verleggen. Dat blijkt niet realiseerbaar, dus daarom is het plan zo aangepast zodat de 12 woningen kunnen worden gerealiseerd. Voor het plan is een koop- realisatieovereenkomst opgesteld, deze wordt in 2024 met Meerwonen getekend. Op 17 juni heeft de gemeenteraad het benodigde bestemmingsplan vastgesteld. Tegen de vaststelling is beroep ingesteld bij de Raad van State. Hierdoor loopt het project vertraging op.

Braassemerland (Roelofarendsveen)

- Deelgebied GEM

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een groot deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Voor dit deelgebied is een gemeentelijke deelgrondexploitatie geopend. Daarnaast is de GEM als deelneming opgenomen in de gemeentelijke administratie. Een toelichting op deze deelneming is in paragraaf zes van deze begroting opgenomen.

Het deelgebied GEM binnen de gemeentelijke grondexploitatie omvat de gemeentelijke plankosten, de boekwaarde van de verworven gronden door de gemeente, enkele civieltechnische werken ten behoeve van het plangebied en de inbreng van de gemeentelijke gronden in de GEM. De gronden binnen dit gebied zullen fasegewijs vanuit de grondexploitatie Braassemerland, deelgebied GEM, overgedragen worden aan de GEM.

- Deelgebied West End

In 2016 heeft een grondruil plaatsgevonden tussen de gemeente en Westend BV (onderdeel Heembouw-groep). Hierdoor heeft Westend alle percelen binnen het plangebied in haar bezit gekregen en is de gemeente eigenaar geworden van het "Wijsmanterrein" waar de GEM het beoogde woningbouwprogramma gaat ontwikkelen en realiseren. De exploitatieafspraken voor de ontwikkeling en realisatie van het beoogde programma voor Westend zoals overeengekomen zijn de basis voor de grondexploitatie. In 2023 is de laatste kavel uitgegeven. In 2024 vinden nog herstelwerkzaamheden aan het riool plaats en kan vervolgens de oplevering en overdracht van de openbare ruimte plaatsvinden. Daarna kan deze grondexploitatie worden afgesloten.

Voormalig gemeentehuis Rijnsaterswoude

Eind 2018 is de grondexploitatie Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude vastgesteld. Het plan omvat de herontwikkeling van het voormalige gemeentehuis naar een school, 8 vrije sector appartementen en 7 sociale sector huurappartementen. Daarnaast wordt op het terrein achter het voormalige gemeentehuis 8 2¹ kap woningen gerealiseerd. De grondexploitatie omvat alle (gemeentelijke) kosten- en opbrengsten van de ontwikkeling, met uitzondering van de kosten met betrekking tot de school. De herontwikkeling van het voormalig gemeentehuis is afgerond en de school en appartementen zijn opgeleverd en deels overgedragen naar de woningcorporatie. De 2¹ kap woningen zijn in 2023 allemaal (onder voorbehoud) verkocht. Inmiddels is het plangebied bouwrijp gemaakt en is gestart met de woningbouw. De woningen worden in 2024 en 2025 opgeleverd, waarna de woonrijpfase start. Ook deze fase zal naar verwachting in 2025 afgerond kunnen worden.

De grondexploitatie heeft een positief resultaat. Hier is eerder tussentijdse winst genomen (€ 240.000,- in totaal). Het plan heeft nog een positief resultaat, maar dit jaar kan geen winstneming plaatsvinden omdat de boekwaarde van het project dit niet toelaat.

Grietpolder

In 2023 is de grondexploitatie Grietpolder Leimuider vastgesteld. Deze grondexploitatie omvat de herontwikkeling van drie deelgebieden. Uit deelgebied 1 (locatie Kerklaan) en deelgebied 3 (locatie Polderlaan) worden de bestaande volkstuinen, schaatsvereniging, scoutingclub verplaatst naar deelgebied 2 (locatie Verenigingen). Vervolgens worden op deelgebied 1 en 3 in totaal 217 woningen gerealiseerd, waarvan 30% in sociale huur en 40% in de categorie betaalbare koop.

Voor deze ontwikkeling zijn in 2024 twee samenwerkingsovereenkomsten getekend. Één tussen de gemeente en de verenigingen en één tussen de gemeente en de ontwikkelaar. In deze samenwerkingsovereenkomsten zijn afspraken gemaakt om tot de ontwikkeling van het plan te komen en de definitieve grondtransacties en start van de realisatie. Gedurende het komende jaar zal nadat het plan verder is uitgewerkt en de koop realisatie overeenkomst is gesloten de planologische procedure worden gestart. Naar verwachting kan eind 2025 kan worden gestart met de realisatie en het plan kan in 2029 worden afgerond.

Het plan heeft een klein positief resultaat. Doelstelling is de hele ontwikkeling budgetneutraal te realiseren.

Risicoanalyse grondexploitaties

De financiële effecten van deze situatie bij de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden voortdurend in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat rondom het geraamde resultaat op een prijspeildatum een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is wel een momentopname, namelijk per 1 januari 2024.

De inschatting van de risico's bij de projectontwikkelingen en grondposities hoeft voorsnog niet aangepast te worden ten opzichte van de stand per 1 januari 2024. Voor de voorzienbare verliezen op grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen.

Reservering voor onvoorziene risico's

	Ingeschat risico per 1-1-2024 en gelabeld in reserve grondexploitatie	
Centrumplan Leimuiden	€	37.500
Braassemerland	€	1.820.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	-
Voormalig gemeentehuis	€	-
Grietpolder Leimuiden	€	185.638
Totaal onvoorziene risico's	€	2.043.138

Verliesgevende grondexploitaties

	Verliesvoorziening per 1-1-2024		Gelabeld in verlies- voorziening per 31-12-2024	
	Jaarrekening 2023	Toevoeging rente (2%)		
Centrumplan Leimuiden	€ -2.699.922	€ -53.998	€	-2.753.921
Braassemerland (grondexploitatie)	€ -5.535.229	€ -110.705	€	-5.645.934
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ -8.235.152	€ -164.703	€	-8.399.855

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2024		Ingeschat risico per 1-1-2024	
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	70.326	€	-
Voormalig gemeentehuis	€	415.364	€	-
Grietpolder Leimuiden	€	14.362	€	185.638
Totaal winstgevende grondexploitaties	€	500.052	€	185.638

Af te sluiten grondcomplexen

bij de actualisatie van de grondexploitaties in 2025 zal de grondexploitatie Westend worden afgesloten. Mogelijk kan ook de grondexploitatie Centrumplan Leimuiden worden afgesloten maar dat is op dit moment nog onzeker.

Nieuwe ontwikkelingen

Op dit moment worden geen nieuwe grondexploitaties voorzien. Mogelijk zal in de volgende jaren een grondexploitatie worden geopend voor de vrijvallende locaties ten gevolge van de ontwikkeling van het sportpad. Echter dit zal ook afhangen van de gekozen gemeentelijke rol bij deze ontwikkelingen (ontwikkelstrategie).

Verkoop gronden voorraad

De verkoop van gronden en gebouwen die tot deze voorraad behoren, gaat ook in 2024 door. Deze zijn gewaardeerd en er kan bij verkoop een resultaat ten opzichte van de waardering ontstaan.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de hierna genoemde onderdelen:

- Een overzicht van baten en lasten van de programmabegroting 2025
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten met:
 - gehanteerde kaders bij de begroting
 - hoofdlijnen analyse verschillen begroting 2025 vs begroting 2024 en begroting 2025 vs de jaarrekening 2023
 - overzicht van geraamde incidentele baten en lasten per programma
 - overzicht van het structurele begrotingsresultaat
 - overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
 - overzicht van reservepositie en gespecificeerd verloop van reserves
 - overzicht van stand van voorzieningen en gespecificeerd verloop van de voorzieningen
- Uiteenzetting van de financiële positie met:
 - financieel overzicht van het bestaande beleid en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen: zie hiervoor het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief
 - geprognosticeerde begin- en eindbalans van 2024, en 2025 t/m 2028
 - EMU-saldo 2024 en geraamd EMU-saldo 2025 t/m 2028
- Voorgeschreven overzichten:
 - jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen
 - overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld
 - investeringen onderscheiden in investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut
 - financiering: zie paragraaf 4
- Begroting en het meerjarenperspectief.

Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de totale raming van baten en lasten, het saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat van de programmabegroting, dat ontstaat inclusief de reservemutaties.

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Verschillen			
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	2024		2023	
							Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	4.371	-82	5.744	-59	4.991	-64	-753	-5	620	18
2 - Sociaal domein	37.067	-13.665	31.766	-6.647	38.604	-8.211	6.838	-1.564	1.537	5.454
3 - Ruimte en leefomgeving	25.133	-15.633	26.025	-14.626	28.849	-15.756	2.824	-1.129	3.716	-123
	66.571	-29.380	63.535	-21.333	72.444	-24.031	8.909	-2.698	5.872	5.349
Algemene dekkingsmiddelen										
lokale heffingen	250	-6.834	331	-7.261	504	-7.617	172	-356	254	-782
algemene uitkering	0	-43.615	0	-45.488	0	-49.477	0	-3.989	0	-5.862
dividend	16	-679	13	-695	19	-695	6	0	4	-16
financieringsfunctie	1.495	-1.702	2.584	-3.153	3.338	-3.714	754	-561	1.843	-2.013
	1.760	-52.830	2.928	-56.597	3.861	-61.503	932	-4.906	2.100	-8.673
programma overhead	9.453	-207	11.002	-64	12.135	-143	1.133	-79	2.682	64
vennootschapsbelasting	1	0	1		1	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	77.786	-82.417	77.466	-77.994	88.441	-85.677	10.975	-7.682	10.654	-3.260
mutaties reserves:										
1. Bestuur, regio en middelen	0	-284		-284			0	284	0	284
2. Sociaal domein	7.394	-452		-50		-4.220	0	-4.170	-7.394	-3.768
3. Ruimte en leefomgeving	1.689	-1.174	198	-38		-338	-198	-300	-1.689	836
4. Algemene dekkingsmiddelen	475	-10.886					0	0	-475	10.886
totaal mutaties reserves	9.558	-12.796	198	-372	0	-4.558	-198	-4.186	-9.558	8.238
Resultaat / budgettaire ruimte	7.868		702		1.794		1.092		-6.075	

Onderstaand overzicht geeft het meerjarig begrotingsbeeld:

Bedragen * € 1.000						
Programma	Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	4.995	-64	4.993	-64	4.877	-64
2 - Sociaal domein	38.388	-8.118	32.671	-7.753	32.666	-7.753
3 - Ruimte en leefomgeving	30.830	-17.801	29.116	-14.916	29.226	-14.776
	74.212	-25.983	66.780	-22.733	66.769	-22.592
Algemene dekkingsmiddelen						
lokale heffingen	504	-7.654	504	-7.692	504	-7.729
algemene uitkering	0	-47.529	0	-48.287	0	-48.950
dividend	19	-695	19	-695	19	-695
financieringsfunctie	5.079	-5.069	5.914	-5.709	5.607	-5.583
	5.602	-60.947	6.437	-62.383	6.130	-62.957
programma overhead	11.612	-143	11.656	-143	11.643	-143
vennootschapsbelasting	1		1		1	
Saldo van baten en lasten	91.427	-87.073	84.874	-85.259	84.543	-85.692
mutaties reserves:						
1. Bestuur, regio en middelen						
2. Sociaal domein		-5.220				
3. Ruimte en leefomgeving						
4. Algemene dekkingsmiddelen						
totaal mutaties reserves	0	-5.220	0	0	0	0
Resultaat / budgettaire ruimte	866		385		1.148	

Gehanteerde kaders voor de begroting

Ten behoeve van het uitwerken van de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn de volgende uitgangspunten toegepast:

Inkomsten: prijscompensatie en kostendekkendheid

- Om de “koopkracht” van de eigen inkomsten op peil te houden, zijn de gemeentelijke belastingen, leges en waar contractueel mogelijk de huren en pachten geïndexeerd met een inflatiecorrectie. Voor deze begroting wordt een inflatiecorrectie voorgesteld van 4,4% voor de belastingen. Dit percentage is gebaseerd op de loonvoet sector overheid voor 2025 uit de kernegevenstabel van het CEP per februari 2024. Voor privaatrechtelijke contracten zoals verhuringen is meestal de CPI overeengekomen, en die bedraagt 2,8%.
- In verband met de maximale kostendekkendheid van 100% worden in de begroting de tarieven voor afval aangepast tot 100% kostendekkendheid. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen worden de tarieven voor 2025 definitief vastgesteld.
- Voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, de marktgelden, de grafrechten en de leges geldt een kostendekking (inclusief btw) van maximaal 100%.

Uitgaven: prijscompensatie, rente en onontkoombare budgetbijstellingen

- Voor het berekenen van de salarislasten 2025 is een inflatiecorrectie van 4,4% toegepast, waarbij de salarislasten zijn geraamd op het maximum van een schaal. Dit percentage is gebaseerd op de loonvoet sector overheid voor 2025 uit de kernegevenstabel van het CEP per februari 2024.
- De rentecomponent in de kapitaallasten, de rentetoerekening aan grondexploitaties, reserves en voorzieningen wordt bepaald door de samenstelling van de leningenportefeuille. Deze staat onder invloed van de ontwikkelingen van de rente op de kapitaalmarkt en de aflossingsmomenten. Voor de begroting 2025 en verder is deze renteomslag bepaald op basis van de actuele renteverwachtingen ten tijde van de begrotingsopstelling.
- De overige budgetten zijn geïndexeerd op basis van de onderliggende overeenkomsten zoals de financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen voor GR-en, en andere privaatrechtelijke overeenkomsten, meestal gebaseerd op de CPI.
- Indien uit de jaarrekening, of uit te verwachten ontwikkelingen volgt dat een budget structureel te laag is voor de taakuitoefening in 2025, is een extra bijstelling toegepast. Dit kan alleen in het geval dat de extra uitgaven onontkoombaar zijn. Bij substantiële aanpassingen worden deze toegelicht.

Algemene uitkering en constante prijzen.

- De meerjarenbegroting is in constante prijzen. Dat wil zeggen dat voor de jaren ná 2025 het prijspeil van 2025 wordt aangehouden.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend aan de hand van de gegevens uit de Meicirculaire uit het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar, eveneens op basis van constante prijzen.

	2025	2026	2027	2028
Inwoneraantallen	29.084	29.262	29.406	29.546
Woningaantallen	13.661	13.757	13.855	13.953

Verschillenanalyse

Op grond van artikel 19 BBV dient een toelichting te worden gegeven op aanmerkelijke verschillen tussen de primaire begroting 2024 en de realisatie 2022 en tussen de primaire begroting 2024 en de begroting van het daaraan voorafgaande jaar. Onderstaand is deze toelichting op hoofdlijnen gegeven (N = nadelig effect; V = voordelig effect). Hierbij is van het totaaloverzicht per programma dat op de volgende bladzijde volgt eerst nog een samenvattende tabel opgenomen:

Samenvatting in totalen uit de hierna gegeven specificatie per programma

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Verschillen			
							Beg 2025 vs beg 2024		Beg 2025 vs rek 2023	
Totaal lasten	77.786	N	77.466	N	88.441	N	10.975	N	10.654	N
Totaal baten	-82.417	V	-77.994	V	-85.677	V	-7.682	V	-3.260	V
Totaal saldo baten en lasten	-4.631	V	-529	V	2.764	N	3.292	N	7.395	N
Stortingen in reserves	9.558	N	198	N	0	V	-198	V	-9.558	V
Onttrekkingen aan reserves	-12.796	V	-372	V	-4.558	V	-4.186	V	8.238	N
Resultaat na bestemming	-7.868	V	-702	V	-1.794	V	-1.092	V	6.075	N

<u>Verschil tussen begroting 2025 en begroting 2024</u>			Bedragen * € 1.000	
Loonkostenstijging (CAO en mutatie personeel)			721	N
Extra mutatie salarissen			211	N
Jeugd			631	N
Indexatie Holland Rijnland, Hecht, Regionale Brandweer en Omgevingsdienst			574	N
Indexatie BVO Alphen			299	N
Vergroeningsacties (CUP 2.0)			263	N
Huurkosten tijdelijke units Kaskade			200	N
Bibliotheek			190	N
Overige indexatie			152	N
Mutatie riolering			133	N
Inzameling afval, incl. prullenbakken			70	N
Bestuursondersteuning contributie/lidmaatschap			65	N
Beleid recreatie en toerisme (CUP 2.0)			60	N
Handhaving vakantieparken			44	N
WSW en beschut werk			41	N
Accountantscontrole			35	N
Afschrijving			32	N
Speelwerktuigen/banken			18	N
Werk & Inkomen, armoedebeleid			-94	V
Personeel duurzaamheid gedekt uit CDOKE-gelden			-339	V
Ombuiging stagiaires			-45	V
Ombuiging directiemodel			-64	V
Ombuiging optimalisatie bedrijfsvoering			-60	V
Ombuiging vaste invulling beheer en projecten			-150	V
Ombuiging toeristenbelasting			-38	V
Activeren ambtelijke inzet			-100	V
Algemene uitkering gemeentefonds			-3.989	V
Overig			50	N
			-1.092	V

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Verschillen			
							Beg 2025 vs beg 2024		Beg 2025 vs rek 2023	
1 - Bestuur, regio en middelen										
Lasten van het programma	4.371	N	5.744	N	4.991	N	-753	V	620	N
Baten van het programma	-82	V	-59	V	-64	V	-5	V	18	N
Programmasaldo baten en lasten	4.289	N	5.685	N	4.927	N	-757	V	638	N
Stortingen in reserves	0	N	0	N	0	N	0	N	0	N
Onttrekkingen aan reserves	-284	V	-284	V	0	N	284	N	284	N
Programmaresultaat	4.005	N	5.400	N	4.927	N	-473	V	922	N
2 - Sociaal Domein										
Lasten van het programma	37.067	N	31.766	N	38.604	N	6.838	N	1.537	N
Baten van het programma	-13.665	V	-6.647	V	-8.211	V	-1.564	V	5.454	N
Programmasaldo baten en lasten	23.402	N	25.118	N	30.392	N	5.274	N	6.990	N
Stortingen in reserves	7.394	N	0	N	0	N	0	N	-7.394	V
Onttrekkingen aan reserves	-452	V	-50	V	-4.220	V	-4.170	V	-3.768	V
Programmaresultaat	30.345	N	25.068	N	26.172	N	1.104	N	-4.172	V
3 - Ruimte en leefomgeving										
Lasten van het programma	25.133	N	26.025	N	28.849	N	2.824	N	3.716	N
Baten van het programma	-15.633	V	-14.626	V	-15.756	V	-1.129	V	-123	V
Programmasaldo baten en lasten	9.500	N	11.399	N	13.093	N	1.694	N	3.593	N
Stortingen in reserves	1.689	N	198	N	0	N	-198	V	-1.689	V
Onttrekkingen aan reserves	-1.174	V	-38	V	-338	V	-300	V	836	N
Programmaresultaat	10.016	N	11.560	N	12.756	N	1.196	N	2.740	N
Algemene dekkingsmiddelen										
Lasten van het programma	11.215	N	13.931	N	15.997	N	2.066	N	4.782	N
Baten van het programma	-53.037	V	-56.661	V	-61.646	V	-4.985	V	-8.609	V
Programmasaldo baten en lasten	-41.823	V	-42.730	V	-45.649	V	-2.919	V	-3.826	V
Stortingen in reserves	475	N		N	0	N	0	N	-475	V
Onttrekkingen aan reserves	-10.886	V		N	0	N	0	N	10.886	N
Programmaresultaat	-52.233	V	-42.730	V	-45.649	V	-2.919	V	6.584	N
Resultaat na bestemming	-7.868	V	-702	V	-1.794	V	-1.092	V	6.075	N

<u>Verschil tussen begroting 2025 en rekening 2023</u>				
Mutaties opgenomen in de begroting 2025 niet begrepen in de rekening			-1.092	V
Jaarresultaat 2023 incidenteel dus niet doorwerkend in de begroting 2024			7.868	N
Bij de begroting 2024 ontstane bufferruimte doorwerkend in de begroting 2025			-702	V
			-6.075	V

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij dit onderdeel is een overzicht gegeven van de baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt met een incidenteel karakter. Met deze posten is al rekening gehouden in het meerjarenperspectief, waardoor deze niet meer van invloed zijn op de begrotingsresultaten.

Overzicht <u>incidentele</u> lasten en baten 2025-2028									
								bedrag * € 1.000	
Programma 1 - Bestuur, regio en middelen									
Product Omschrijving		2025	2026	2027	2028				
Lasten									
		0	0	0	0				
<u>storting in reserves:</u>									
incidentele lasten na mutatie reserves		0	0	0	0				
Baten									
		0	0	0	0				
<u>onttrekking aan reserves:</u>									
incidentele baten na mutatie reserves		0	0	0	0				

Programma 2 - Sociaal domein									
Product Omschrijving		2025	2026	2027	2028				
Lasten									
	Extra 1e inrichting uitbreiding KC Noord (onderdeel sportpad)		114 N						
	Subsidie verenigingen sportpad fase 2	4.220 N	5.220 N						
	Huurkosten tijdelijke units Kaskade	200 N	100 N						
<u>storting in reserves:</u>									
incidentele lasten na mutatie reserves		4.420 N	5.434 N	0	0				
Baten									
		0	0	0	0				
<u>onttrekking aan reserves:</u>									
	Reserve sportpad: verenigingssubsidies	-4.220 V	-5.220 V						
incidentele baten na mutatie reserves		-4.220 V	-5.220 V	0	0				

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving									
Product	Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
Lasten									
	Bijdrage aan exploitatie	300	N						
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	38	N						
	Handhaving vakantieparken	44	N						
	Incidentele groenuitgaven (CUP 2.0)	25	N						
	Incidentele advies- en plankosten (CUP2.0)	25	N						
	Incidentele groenbeheerkosten (CUP2.0)	113	N						
		544	N	0		0		0	
<u>storting in reserves:</u>									
			N		N				N
incidentele lasten na mutatie reserves		544	N	0		0		0	
Baten									
nvt									
		0		0		0		0	
<u>onttrekking aan reserves:</u>									
	Bijdrage aan exploitatie	-300	V						
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-38	V				V		
incidentele baten na mutatie reserves		-338	V	0		0		0	

Algemene dekkingsmiddelen									
Product	Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
Lasten									
nvt									
		0		0		0		0	
<u>storting in reserves:</u>									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		0		0		0		0	
Baten									
		0		0		0		0	
<u>onttrekking aan reserves:</u>									
incidentele baten na mutatie reserves		0		0		0		0	

totaal incidentele lasten na mutatie reserves		4.964	N	5.434	N	0		0	
totaal incidentele baten na mutatie reserves		-4.558	V	-5.220	V	0		0	

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

Bedragen * € 1.000

	Vaststelling kengetal structurele exploitatieruimte in %							
	Voor de begroting:	Voor het jaarverslag:	Verslag. T	Begr. T-1	Begr. t	mjr t+1	mjr t+2	mjr t+3
			2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Structurele lasten = (geraamde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	Structurele lasten = (het gerealiseerde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het gerealiseerde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 28, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	74.509	79.665	85.090	86.799	85.259	85.692
B	Structurele baten = (geraamde totaal van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	Structurele baten = (gerealiseerde totaal van de baten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 28, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	82.460	80.435	85.677	87.073	85.259	85.692
C	Het beoogde totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	Het totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 28, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	0	0	0	0	0	0
D	Het beoogde totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	Het totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 28, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	0	0	0	0	0	0
E	Het geraamde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.	Het gerealiseerde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 27, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.	82.461	86.477	85.677	87.073	85.259	85.692
	: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		10%	1%	1%	0%	0%	0%

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

Overzicht <u>structurele</u> toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2025-2028							
bedrag * € 1.000							
Product	Omschrijving	2025	2026	2027	2028		
<u>storting in reserves:</u>							
nvt							
		0	0	0	0		
<u>onttrekking aan reserves:</u>							
nvt							
		0	0	0	0		

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie

Overzicht van de reservepositie en de getroffen voorzieningen

Bij dit onderdeel wordt een meerjarig beeld gegeven van het verwachte verloop van de gevormde reserves en de getroffen voorzieningen.

Stand en het verloop van de reserves		Bedragen * € 1.000						
Omschrijving		Algemene reserve	Reserve grond exploitatie	Reserve Buitenruimte	Reserve Duurzaamheid	Reserve Riolerings	Reserve Sportpad	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2025		26.572	4.427	-	502	3.456	10.373	45.330
Toevoegingen	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-300	-	-	-	-4.220	-4.520
	Afsluiten Centrumplan Leimuide	-	-38	-	-	-	-	-38
Saldo 1-1-2026		26.572	4.089	-	502	3.456	6.153	40.773
Toevoegingen	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-5.220	-5.220
Saldo 1-1-2027		26.572	4.089	-	502	3.456	933	35.553
Toevoegingen	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-
Saldo 1-1-2028		26.572	4.089	-	502	3.456	933	35.553
Toevoegingen	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-
Saldo 1-1-2029		26.572	4.089	-	502	3.456	933	35.553

Stand en het verloop van de voorzieningen		Bedragen * € 1.000							
Omschrijving		Voorziening onderhoud gebouwen	Voorziening wethouders pensioenen	Voorziening nadelige grexten	Voorziening Ghoybos PZH	Voorziening Ghoybos KGG	Voorziening Verlofsparen	Voorziening riolering	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2025		678	3.525	7.082	135	95	40	3.985	15.540
Toevoegingen	Rente	-	111	145	3	-	-	-	259
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	-	-	378
Onttrekkingen	Verminderingen	-216	-179	-	-24	-35	-	-473	-927
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-63	-	-	-	-	-	-	-63
	Afsluiten Centrumplan	-	-	-2.812	-	-	-	-	-2.812
Saldo 1-1-2026		687	3.457	4.416	113	61	40	3.512	12.285
Toevoegingen	Rente	-	109	91	2	-	-	-	202
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	-	-	378
Onttrekkingen	Verminderingen	-346	-184	-	-24	-35	-	-369	-959
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-82	-	-	-	-	-	-	-82
Saldo 1-1-2027		547	3.382	4.506	91	26	40	3.143	11.735
Toevoegingen	Rente	-	107	92	2	-	-	-	201
	Bijdrage van exploitatie	378	-	-	-	-	-	-	378
Onttrekkingen	Verminderingen	-186	-190	-	-24	-26	-	-331	-757
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-36	-	-	-	-	-	-	-36
Saldo 1-1-2028		613	3.299	4.599	68	-0	40	2.812	11.431
Toevoegingen	Rente	-	104	94	1	-	-	-	200
	Bijdrage van exploitatie	367	-	-	-	-	-	-	367
Onttrekkingen	Verminderingen	-108	-196	-	-24	-	-	-224	-552
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-	-	-90
	Bijdrage aan 't Spant	-36	-	-	-	-	-	-	-36
Saldo 1-1-2029		747	3.207	4.693	45	-0	40	2.588	11.320

Voorgeschreven (BBV) verplicht op te nemen informatie/verklaringen

Geprognosticeerde balans per begin en eind 2023 en 2024-2028

BALANS (per ultimo jaar)													x € 1.000
activa	2023	2024	2025	2026	2027	2028	passiva	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserves	25.274	26.572	29.030	29.030	29.030	29.030
Materiële vaste activa	75.718	99.652	135.033	167.751	180.603	183.451	Bestemmingsreserves	16.292	18.758	14.201	8.981	8.981	8.981
Kapitaalverzekering aan deelnemingen	5.445	9.045	13.645	10.920	6.670	6.670	Resultaat na bestemming	7.868	2.458	0	0	0	0
Rekening-courantverhouding met SV'n	1.063	763	463	163	163	163							
Lening aan deelnemingen	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745	Voorzieningen	8.946	8.457	7.869	7.228	6.832	6.627
Overige langlopende leningen	4.571	4.790	5.016	5.253	5.186	5.123	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	40.186	59.002	105.609	142.204	151.911	155.611
Overige uitbetalingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	0	0	0	0	0	0	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	6.046	6.290	6.314	6.001	5.973	6.038
Voorraden - IEQG	1.426	833	2.439	2.915	3.715	4.487	Overlopende passiva	7.425	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Voorraden - gereed produkt	4	4	4	4	4	4							
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.689	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000							
Liquide middelen	1	706	677	692	639	643							
Overlopende activa	18.376	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000							
	112.037	128.539	170.023	200.444	209.726	213.287		112.037	128.539	170.023	200.444	209.726	213.287

EMU-saldo

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (kabinet, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daaropvolgende jaar in de begroting zichtbaar wordt gemaakt. In onderstaande tabel is deze verplichting vertaald.

EMU-saldo				Bedragen * € 1.000		
Omschrijving		Begroting				
		2024	2025	2026	2027	2028
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	529	-2.764	-4.354	385	1.148
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.720	2.732	2.971	3.096	4.350
3	Dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	-2.962	-2.851	3	34	123
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	6.578	38.113	35.689	15.947	7.198
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	1.465	2.419	4.675	1.713	1.688
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	4.276	3.479	4.109	821	821
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	569	404	553	338	233
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-4.051	-40.340	-38.189	-13.663	-2.677

Jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen

Als gevolg van het BBV dient in dit onderdeel tevens afzonderlijk aandacht te worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen. Hierbij moet worden gedacht aan arbeidskosten van niet meer actieve werknemers, zoals wachtgelden, wethouderspensioenen en afdracht ziektekostenpremie. In de regelgeving is bepaald dat voor deze verplichtingen geen balansvoorzieningen mogen worden opgenomen, als het jaarlijks gelijkblijvende bedragen betreft (van vergelijkbaar volume). Wel mag er een reserve gevormd worden voor arbeidgerelateerde verplichtingen waarvan de omvang niet jaarlijks gelijk is. Bij Kaag en Braassem is een voorziening gevormd voor de verplichtingen voortvloeiende uit wethouderspensioenen. Bij de gemeente zijn geen functionarissen in dienst met een bezoldiging boven de Balkenendenorm.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

				Bedragen * € 1.000		
Taakveld				Begroting 2025		
				Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en ondersteuning						
0.1	0.1	Bestuur		2.538	-	2.538
0.2	0.2	Burgerzaken		726	-330	396
0.3	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		88	-316	-228
0.4	0.4	Overhead		12.135	-143	11.992
0.5	0.5	Treasury		3.628	-4.409	-782
0.61	0.61	OZB woningen		504	-5.582	-5.078
0.62	0.62	OZB niet-woningen		-	-1.602	-1.602
0.64	0.64	Belastingen overig		-	-25	-25
0.7	0.7	Algemene uitkering		-	-49.477	-49.477
0.8	0.8	Overige baten en lasten		1.548	-5	1.543
0.9	0.9	Vennootschapsbelasting		1	-	1
0.10	0.10	Mutaties reserves		-	-4.558	-4.558
0.11	0.11	Resultaat rekening van baten en lasten		-	-	-
		Subtotaal		21.168	-66.447	-45.279
1 - Veiligheid						
1.1	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		2.425	-58	2.367
1.2	1.2	Openbare orde en veiligheid		1.133	-	1.133
		Subtotaal		3.558	-58	3.500
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1	2.1	Verkeer en vervoer		6.384	-355	6.029
2.5	2.5	Openbaar vervoer		312	-60	252
		Subtotaal		6.696	-415	6.281
3 - Economie						
3.1	3.1	Economische ontwikkeling		1.052	-523	529
3.2	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-	-	-
3.3	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		22	-11	11
3.4	3.4	Economische promotie		187	-408	-221
		Subtotaal		1.260	-942	318
4 - Onderwijs						
4.2	4.2	Onderwijshuisvesting		2.050	-54	1.996
4.3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		2.083	-773	1.310
		Subtotaal		4.133	-827	3.307
5 - Sport, cultuur en recreatie						
5.1	5.1	Sportbeleid en activering		449	-175	274
5.2	5.2	Sportaccommodaties		6.135	-694	5.440
5.3	5.3	Cultuur		80	-	80
5.5	5.5	Cultureel erfgoed		65	-	65
5.6	5.6	Media		578	-	578
5.7	5.7	Openbaar groen en recreatie		3.233	-71	3.162
		Subtotaal		10.540	-940	9.600

Bedragen * € 1.000				
Taakveld		Begroting 2025		
		Lasten	Baten	Saldo
6 - Sociaal domein				
6.1	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.112	-148	2.965
6.2	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	-	-
6.3	6.3 Inkomensregelingen	8.249	-5.981	2.268
6.4	6.4 WSW en beschut werk	295	-	295
6.5	6.5 Arbeidsparticipatie	940	-	940
6.6	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.075	-142	933
6.21	6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	686	-	686
6.22	6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.848	-	1.848
6.23	6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.068	-	1.068
6.91	6.91 Coördinatie en beleid Wmo	223	-	223
6.92	6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	273	-	273
6.711	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	1.300	-	1.300
6.712	6.712 Begeleiding (WMO)	5	-	5
6.713	6.713 Dagbesteding (WMO)	103	-92	11
6.752	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	2.773	-	2.773
6.762	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.121	-	2.121
6.791	6.791 PGB Wmo	573	-	573
6.792	6.792 PGB Jeugd	160	-	160
6.811	6.811 Beschermd wonen (WMO)	2	-	2
6.812	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	479	-	479
6.821	6.821 Jeugdbescherming	316	-	316
6.822	6.822 Jeugdreclassering	111	-	111
	Subtotaal	25.712	-6.362	19.350
7 - Volksgezondheid en milieu				
7.1	7.1 Volksgezondheid	1.530	-153	1.377
7.2	7.2 Riolering	4.266	-5.286	-1.019
7.3	7.3 Afval	3.882	-5.207	-1.324
7.4	7.4 Milieubeheer	1.461	-	1.461
7.5	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	203	-63	140
	Subtotaal	11.344	-10.708	635
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	8.1 Ruimtelijke ordening	2.417	-	2.417
8.2	8.2 Grondexploitatie	2.419	-2.382	38
8.3	8.3 Wonen en bouwen	987	-1.154	-166
	Subtotaal	5.823	-3.535	2.288
	Totaal baten en lasten	90.234	-90.234	-0

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie en het meerjarenperspectief

In het hiernavolgende onderdeel wordt inzicht gegeven in het te verwachten meerjarenperspectief voor de jaren 2026 tot en met 2028, waarbij de conceptbegroting voor 2025 als uitgangspunt is genomen. Voor de kaderstellende functie van de gemeenteraad is het van belang tevens de ontwikkelingen op de langere termijn te kennen. Met de meerjarenramingen wordt hierin, met het huidige inzicht in de cijfers voor latere jaren, zo goed als mogelijk voorzien. De meerjarenramingen dienen evenals de begroting voor het komende begrotingsjaar in beginsel structureel sluitend te zijn.

In november 2023 heeft de gemeenteraad bij wijze van uitzondering de Programmabegroting 2024 vastgesteld zonder sluitend meerjarenperspectief. De raad gaf daarbij opdracht aan het college om meteen ná de vaststelling, te werken aan een sluitend meerjarenperspectief. Het college is gestart vanuit van een brede voorbereiding gericht op het in kaart brengen van mogelijke ombuigingen. Er zijn hierbij op voorhand geen onderdelen uitgezonderd. In de uitwerking heeft dit geleid tot voorstellen die zijn gericht op bezuinigingen, keuzes in taken, of het vergroten van inkomsten, die realistisch zijn en feitelijke implementeerbaar. De raadsopdracht is uitgewerkt in de Richtnota 2025, en inmiddels ook verwerkt in deze nieuwe begroting met meerjarenperspectief. Het college biedt een scenario aan waarbij er naast een sluitende meerjarenraming ook nog ruimte blijft voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de effecten uit de Septembercirculaire. De effecten van de Septembercirculaire worden met het vaststellen van de begroting als eerste begrotingswijziging op de begroting verwerkt (raadsbesluit).

We maken hierna het volgende inzichtelijk:

- A. De ontwikkeling van het meerjarenbeeld sinds de vorige begroting.
- B. Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren
- C. De voorgenomen investeringen.

A. De ontwikkeling van het meerjarenbeeld sinds de vorige begroting.

Ontwikkeling meerjarenbeeld	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid:				
Programmabegroting 2024 & September circulaire 2023	1.140 V	2.042 N	2.745 N	2.745 N
Nieuw beleid: Richtnota 2025				
Genomen besluiten & onontkoombare ontwikkelingen	2.018 N	1.918 N	1.818 N	1.704 N
Effecten Meircirculaire 2024	1.272 V	3.406 V	3.489 V	4.150 V
Ombuigingen programma 1	169 V	344 V	344 V	344 V
Ombuigingen programma 2	0	0	0	0
Ombuigingen programma 3	209 V	309 V	309 V	309 V
Ombuigingen financieel technisch	138 V	793 V	1.059 V	1.101 V
Meerjarenbeeld bij Richtnota 2025 inclusief amendementen	909 V	892 V	639 V	1.455 V
Bijstellingen ná Richtnota 2025				
Technische uitwerking & onoverkomenlijke ontwikkelingen ná richtnota	884 V	26 N	253 N	307 N
Meerjarenbeeld bij programmabegroting 2025	1.794 V	866 V	385 V	1.148 V

B. Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren

Hierin wordt een overzicht gegeven van alle baten en lasten van het bestaande beleid, voor het begrotingsjaar doorgerekend met de in de begroting vermelde kaders. Tevens is gekeken naar

(wettelijk) onontkoombare ontwikkelingen met financiële consequenties. In het meerjarenbeeld is voor latere jaren voorts rekening gehouden met incidentele ramingen welke zijn opgenomen in de begroting, deze zijn er voor latere jaren uitgefilterd of juist in latere jaren opgenomen indien deze niet van toepassing zijn op het begrotingsjaar

Basisbegroting en de mutaties daarop voor niet structurele posten										Overzicht I	
Bedragen * € 1.000											
Totale baten en lasten bestaand beleid			2025		2026		2027		2028		
Programma 1 Bestuur regio en middelen											
Lasten			4.991 N								
Baten			-64 V								
Saldo basisbegroting 2025			4.927 N		4.927 N		4.927 N		4.927 N		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2025:											
Regionale investeringsagenda									-114 V		
Variatie budget raad door cyclus verkiezingen					4 N		3 N		1 N		
Kapitaallasten					0 N		-1 V		-1 V		
Resultaat voorgaande jaren					0 N		0 N		0 N		
Meerjarenbeeld programma 1			4.927 N		4.931 N		4.929 N		4.813 N		
Programma 2 Sociaal domein											
Lasten			38.604 N								
Baten			-12.431 V								
Saldo basisbegroting 2025			26.172 N		26.172 N		26.172 N		26.172 N		
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2025:											
Huurkosten tijdelijke units Kaskade					-100 V		-200 V		-200 V		
Afschrijftermijn nieuwe gebouwen van 40 naar 50 jaar					-18 V		-43 V		-43 V		
Focus met Ambitie: Uitbreiding locatie Kaskade					169 N		169 N		169 N		
Jeugd SOZ					-1.185 V		-1.185 V		-1.185 V		
Opdracht ondersteuning inclusief ondersteuning plus					10 N		10 N		10 N		
Kapitaallasten					1 N		-5 V		2 N		
Mutatie voorziening bibliotheek									-11 V		
Inburgering leerbaarheidstoets					0 N		0 N		0 N		
Meerjarenbeeld programma 2			26.172 N		25.050 N		24.919 N		24.914 N		

Programma 3 Ruimte en leefomgeving							
Lasten	28.849	N					
Baten	-16.093	V					
Saldo basisbegroting 2025	12.756	N	12.756	N	12.756	N	12.756
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2025:							
Afschrijftermijn nieuwe gebouwen van 40 naar 50 jaar					-232	V	-232
Circulaire bouwen en restwaarde							-33
Ombuigingen recreatie, toerisme en landbouw			-25	V	-25	V	-25
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2025			-38	V	-38	V	-38
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2025 tlv res.			38	N	38	N	38
Focus met Ambitie: Extra 1e inrichting uitbreiding KC Noord (onderdeel sportpad)			-114	V	-114	V	-114
Focus met Ambitie: Sportpad (Kindcentrum, sporthal & zwembad)			52	N	1.034	N	1.034
Verhoging vergoeding oud papier 2023-2025			-20	V	-20	V	-20
Handhaving vakantieparken			-44	V	-44	V	-44
Incidentele groenbeheerkosten (CUP2.0)			-113	V	-113	V	-113
Incidentele advies- en plankosten groen (CUP2.0)			-25	V	-25	V	-25
Incidentele groenuitgaven (CUP2.0)			-25	V	-25	V	-25
Stelpost brug Noorderhemweg					210	N	210
Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden (tlv reserve grex)			-300	V	-300	V	-300
Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden (tlv reserve grex)			300	N	300	N	300
Bijhouden rioolbeheersysteem			-15	V	-15	V	-15
Mutatie voorziening riool			104	N	142	N	249
Kapitaallasten (excl. Grexen)			357	N	530	N	707
Stelpost kapitaallast investeringen openbare ruimte en IBOR			80	N	80	N	80
Stelpost kapitaallast investeringen verkeersveiligheid			60	N	60	N	60
Meerjarenbeeld programma 3	12.756	N	13.029	N	14.200	N	14.451
Algemene dekkingsmiddelen							
Lasten	15.997	N					
Baten	-61.646	V					
Saldo basisbegroting 2025	-45.649	V	-45.649	V	-45.649	V	-45.649
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2025:							
Activeren ambtelijke inzet			-600	V	-600	V	-600
R&D budget ICT verminderen			-25	V	-25	V	-25
Inkomsten inschrijving arbeidsmigranten			-150	V	-150	V	-150
Toeristenbelasting			-37	V	-75	V	-112
Mutatie algemene uitkering (obv meircirculaire)			2.098	N	1.340	N	677
Vergoeding inbreng eigen vermogen VOF Braassemerland			-75	V	52	N	148
Kapitaallasten			147	N	123	N	4
Restsaldo treasury			347	N	482	N	312
Bijdrage BVO Rijn en Braassem			70	N	70	N	70
Inhuur			-0	V	-0	V	-0
Meerjarenbeeld algemene dekkingsmiddelen	-45.649	V	-43.876	V	-44.433	V	-45.326
Meerjarenbeeld totaal resultaat programma's	-1.794	V	-866	V	-385	V	-1.148

C. De voorgenomen investeringen

Investeringen met economisch nut					
Prog	Omschrijving investering	2025	2026	2027	2028
2	IKC Woubrugge	2.132.000	2.132.000	2.132.000	
2	Nieuwbouw KINEO	25.101.900	25.101.900	5.578.200	
2	Uitbreiding Kaskade	2.086.667	2.086.667	2.086.666	
2	Activeren ambtelijke inzet		300.000	300.000	300.000
3	Watertakenplan 2025	3.550.000			
3	Watertakenplan 2026		3.550.000		
3	Watertakenplan 2027			3.550.000	
3	Watertakenplan 2028				3.550.000
Totaal		32.870.567	33.170.567	13.646.866	3.850.000

Investeringen met maatschappelijk nut					
Prog	Omschrijving investering	2025	2026	2027	2028
1	Cardreaders raadszaal	30.600			
3	Wegen (IBOR 2025)	1.750.720			
3	Wegen (IBOR 2026)		1.750.720		
3	Wegen (IBOR 2027)			1.750.720	
3	Wegen (IBOR 2028)				1.750.720
3	Reconstructie Vriezenweg Leimuiden	200.000			
3	Reconstructie Vriezekaap Noord Leimuiden	2.550.000			
3	Activeren ambtelijke inzet		300.000	300.000	300.000
3	Uitvoering speelruimtebeleidsplan	104.895	66.395	104.895	66.395
OH	Tractiemiddelen	229.737	352.786	125.000	447.510
OH	Verzamelkrediet huisvesting	67.750	48.575	20.000	45.950
Totaal		4.933.702	2.518.476	2.300.615	2.610.575